

Тер тўксанг,
дон тўкасан,
Дон тўксанг,
нон тўкасан.

Ўзбек халқ мақоли

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT • XALQ ZIYOLILARI GAZETASI • معرفت

1931-yildan chiqqan boshlagan 2010-yil 21-iyul, chorshanba № 57 (8290) ISSN 2010-6416

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

**Р.ИРМАТОВГА “ЎЗБЕКИСТОН
ИФТИХОРИ” ФАХРИЙ УНВОННИ
БЕРИШ ТЎҒРИСИДА**

Ўзбек футболнинг шуҳратини жаҳонга танитиш, халқаро майдонда унинг нуфузини юксалтиришда ибрат ва намуна кўрсатгани, миллий футбол ҳакамлари мактабини ривожлантириш ишига қўшган муносиб ҳиссаси учун Ўзбекистон футбол федерациясининг халқаро тоифадаги ҳаками, ФИФА рефериси Равшан Сайфидинович Ирматовга “Ўзбекистон ифтихори” фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2010 йил 20 июль

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

**Р.ИЛЬЯСОВНИ “ДЎСТЛИК” ОРДЕНИ
БИЛАН МУКОФОТЛАШ
ТЎҒРИСИДА**

Мамлакатимиз футболни шуҳратини жаҳонга танитиш, халқаро майдонда унинг нуфузини юксалтиришдаги хизматлари, миллий футбол ҳакамлари мактабини ривожлантириш ишига қўшган муносиб ҳиссаси учун Ўзбекистон футбол федерациясининг халқаро тоифадаги ҳаками, ФИФА рефериси Рафаэль Эдуардович Ильясов “Дўстлик” ордени билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И.КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2010 йил 20 июль

ЎЗБЕКИСТОН ҒАЛЛАКОРЛАРИГА

Қадрли дўстлар!

Авваламбор, сиз, азиз деҳқон ва фермерларимизни, барча дала меҳнаткашларини 7 миллион тоннага яқин юксак ғалла хирмони бунёд этиб, Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги тарихида ҳеч шубҳасиз навбатдаги янги саҳифа очишга эришганингиз – мана шундай улкан ғалабангиз билан чин қалбимдан муборакбод этаман.

Азалдан нондек азиз ва табаррук неъматнинг қадрига етадиган, уни кўзига тўтиё қилиб яшайдиган халқимиз бу бекиёс ютуқ қандай оғир ва машаққатли меҳнат эвазига қўлга киритилганини чуқур англайди ва ризқ-рўзимиз бўлмиш бундай бебаҳо бойликни бизга насиб этгани, эл-юртимизнинг йўлини очиб бергани, ўзи мададкор бўлгани учун Яратганимизга шукроналар билдириб, заҳматкаш, фидойи деҳқонларимизга тасаннолар айтади.

Бир вақтлар ўлкамиз ўз эҳтиёжини қондириш мақсадида кимгадир муҳтож бўлиб, кимгадир ялиниб, катта маблағлар тўлаш ҳисобидан донни четдан олиб келганини инобатга оладиган бўлсак, бугунги кунда Ватанимиз ғалла мустақил-

лигига эришиб, ҳар томонлама тўқчиликни қўлга киритганимиз, керак бўлса, ғаллани экспорт қилиш имкониятига эга бўлганимиз, шу кунларга етганимиз учун барчамиз чин қалбдан миннатдор бўлишимиз табиий, албатта.

Азизларим, барчангиз яхши биласиз, бундай марраларга етиш осон бўлгани йўқ.

Бунинг негизида аввало узоқни кўзлаб, изчиллик билан амалга оширилаётган давлат сиёсати, чуқур ўйланган ислохотлар, шу йўлда энг муҳим ўрин ва аҳамият касб этган фермерлик ҳаракати-га ўтганимиз, унга кенг йўл ва имтиёзлар очиб берганимиз, ҳозирги вақтда юртимизда фермерлик ҳақиқатан ҳам тобора ҳал қилувчи кучга айланиб бораётгани, айни пайтда соҳага илмий асосланган, Ўзбекистоннинг иқлими ва шароитига мослаштирилган замонавий агротехнологияларни жорий қилиш, бир сўз билан айтганда, қишлоқ аҳолисининг меҳнатини қадрлаш ва рағбатлантириш масалалари мужассам бўлганини такрор-такрор айтиш ўринли деб биламан.

Шу борада ерни ҳақиқий эгасига топширганимиз,

мулкдорлик ва ўз меҳнатидан манфаатдорлик ҳиссиёти далада ишлайдиган ҳар бир одамнинг қалбидан чуқур жой олгани, шу аснода меҳнатчиларимизнинг дунёқараши ўзгариб, онгу тафаккури юксалиб, келажакка ишонч туйғуси янада мустаҳкам бўлиб бораётганининг ўзи бугун қишлоқларимизда юз бераётган туб ўзгаришларнинг яққол намунаси, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Кейинги йилларда минтақамизда об-ҳаво ва иқлимнинг ўзгариб бораётгани, хусусан, ўтган йили кузнинг ноқулай келгани, баҳорда дўл, сел ва ёғингарчилик меъёридан кўп бўлгани, қолаверса, турли зараркундалар ва касалликлар бошоқли экинлар ривожига салбий таъсир кўрсатди. Ҳатто ғалла ўрими келган пайтда кучли шамол ва жала туфайли айрим далаларда бўлиқ майсаларнинг ётиб қолиши кўшимча ташвиш туғдирди. Мухтасар айтганда, мана шундай мураккаб ҳолатлар ғаллакорларимизнинг иродасини яна бир марта жиддий имтиҳондан ўтказди.

(Давоми 2-бетда.)

Mustaqillikning 19 yilligi oldidan

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ИСТИҚЛОЛ КЎЗГҮСИДА

Таққослаш — ҳолис баҳолашга асос. У — келажак ҳақида қайғурган киши учун истиқболни белгилаш омили. Шу нуқтаи назардан, фарзандлари, оиласи, эл-юрти-ю халқ эртаси билан яшаган инсон борки, сарҳисоб билан яшайди.

Она Ватанимиз мустақиллигининг 19 йиллигини кенг нишонлаш арафасида турибмиз. Дарҳақиқат, асрларга татиғулик бу йиллар мобайнида Юртбошимиз раҳнамолигида халқимизнинг фарзандлар иқболини ўйлаб, бир мақсаду муддао билан, бир тану бир жон бўлиб амалга оширган бекиёс эзгу амаллари натижасида бугун мамлакатимизни дунё тан олмақда. Ўз танлаган йўли, ўз айтган сўзи ва амали билан жаҳонни лол қолдираётган давлатимиз тобора баркамоллик сари интиляпти.

Бу — ҳар бир соҳадаги ташланаётган салмоқли одимларни таҳлил қилиб, ўтган даврлар билан солиштирганимизда яққолроқ ўз аксини намоён этади. Бундай муваффақиятлар элимизга эзгулик соғинганлар қалбида фахр ва ифтихор туйғуларини уйғотаётгани, ҳақиқат.

Биргина таълим-тарбия соҳасини олайлик: ушбу йўналиш юртимиз мустақиллигининг илк кунлариданоқ ҳукуратимиз томонидан мамлакатнинг бугуни ва истиқболини таъминловчи энг долзарб масала сифатида устувор аҳамиятга эга бўлди. Айнан

мустақил Ўзбекистон ҳукумати томонидан энг биринчи бўлиб «Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро конвенция»нинг ратификация қилиниши ҳам мамлакатнинг бу борада истиқбол йўналиши қандай бўлишини бутун жаҳон афкор оммасига намоён қилган бўлса, ажабмас. «Таълим тўғрисида»ги Қонун, «Қадрлар тайёрлаш миллий дастури» ҳамда уларнинг узвий давоми сифатида Юртбошимиз томонидан қабул қилинган «2004—2009 йилларда Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури тўғрисида»ги қарор том маънода мамлакат таълим-тарбия тизими тараққиёти учун муҳим хужжатлар бўлди, десак муболаға бўлмайди.

Тарих китобини varaқлаб, у қадар ҳам узоқ бўлмаган 19 йил ортга назар ташланг: биз буюк мустақилликка эришган

илк йилларда республикада жами 8333та мактаб бўлиб, уларнинг 3525 (43 фоиз)таси мослаштирилган биноларда жойлашганди. Шундан 1167 (33 фоиз)таси маҳаллий аҳолининг имконияти доирасида, 40—60 йил давомида ҳашар йўли билан хом гишт ва паҳса девордан тикланган эди, холос. 80 фоиз мактаб капитал таъмирлашга муҳтож бўлган бўлса, 4248 (52 фоиз) мактаб биноси газлаштирилмаган, 3581 (44 фоиз)та мактабга эса

ҳатто тоза ичимлик суви ҳам келтирилмаганди. 5004 (61 фоиз)та таълим муассасасининг канализация тизими умуман мавжуд бўлмаган бўлса, 4253 (52 фоиз)та мактаб олис ҳудуддалигига қарамай телефон-алоқа тармоғисиз, марказдан узилган ҳолда овлоқ орол каби яқка фалият юритишга мажбур бўлган. Таби-

ийки, ушбу барча омиллар таълим муассасаларидаги ўқув-тарбия жараёнига салбий таъсир кўрсатмасдан қолмасди.

Ушбу ҳолатни кўз олдингизга келтиринг-у, бугун билан қиёсланг. Республикаимизнинг хоҳлаган шаҳар-қишлоғи, чўлу тоғига боринг: бир хил манзара — халқаро интернет тармоғига уланган энг сўнгги русумдаги компьютер технологиялари-ю, физика, кимё ва биология лаборатория жиҳозлари билан таъминланган замонавий кўркем мактабларда, касб-ҳунар коллежлари ҳамда академик лицейларда қунт билан илму ҳунар ўрганаётган баркамол ёшларни кўрасиз!

Бу — истиқлол имкониятлари. Унда келажакка ишонч куртакламоқда.

Ҳа, ҳар бир одимнинг залвори ортга бирров назар ташланганда теранроқ англанади. Шу боис газетаимизнинг ушбу сонидан бошлаб «Таълим-тарбия истиқлол кўзгусида» деб номланган қўшаҳифада Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳрида таълим-тарбия соҳасида 1991—2010 йиллар ораллигида эришилган ютуқларни рақам ва фактлар асосида ифодалашни ниёт қилдик.

Бугунги сонда ўтган ўн тўққиз йил давомида Навоий вилояти таълим муассасалари моддий-техника базаси, ўқув-услубий таъминоти-ни яхшилаш борасида қилинган ишлар ҳамда ўқитувчилар ва ўқувчилар эришган ютуқлар билан танишасиз.

8—9 бетлар.

ЎЗБЕКИСТОН ҒАЛЛАКОРЛАРИГА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Шуни гурур ва ифтихор билан таъкидлаш лозимки, ҳаёт синовларида тобланган, азму шижоатли деҳқонларимиз бу имтиҳондан ёруғ юз билан ўтиб, барча қийинчиликларни енгиб, мўл ҳосил етиштиришга эришдилар. Мамлакат бўйича ўтган йилга нисбатан 286 минг тонна кўп дон етиштирилгани, суғориладиган ерлардан ҳосилдорлик гектарига ўртача 51 центнерни ташкил этгани, лалми ерлардан ҳам баракали ҳосил олингани бунинг амалий тасдиғидир.

Айниқса, Андижон, Бухоро, Қашқадарё, Самарқанд ва Тошкент вилоятларида ҳосилдорлик даражаси ўртача 53-58 центнерни ташкил этгани, Пахтаобод, Балиқчи, Иштихон, Яккабоғ, Касби, Учқўрғон, Фиждудон, Пешку, Қуйи Чирчиқ, Дўстлик туманларида бу кўрсаткич 55-67 центнердан юқори бўлгани фидойи ўзбек деҳқонининг қандай буюк ишларга қодир эканини яна бир бор намоён этди.

Энг муҳими, шартнома мажбуриятларида амал қилган ҳолда, етиштирилган ҳосилнинг 4 миллион 90 минг тоннаси, яъни қарийб 60 фоизи фермер хўжаликлари ва аҳоли ихтиёрида қолдирилгани деҳқонларимизнинг омбори ғаллага, рўзғори қут-баракага тўлиб, уларнинг ўз меҳнатидан катта манфаат топаётганининг ёрқин ифодасидир.

Буларнинг барчаси, ўз навбатида мамлакатимиз тараққиёти, Ватанимизнинг ёруғ истиқболи учун, халқимизнинг турмуш даражасини юксалтириш, баркамол ав-

лодни тарбиялашдек олижаноб ишларимизни янада кенг кўламда давом эттириш, юртимизда эркин ва обод, фаровон ҳаёт барпо этиш йўлида белгилаб олган дастур ва режаларимизни амалга ошириш учун мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилиши муқаррар.

Албатта, ҳали далаларимизда қиладиган ишларимиз кўп. Энг аввало, етиштирилган ғалла ҳосилини тўла йиғиб-териби олиш, ерни шудгорлаш ишларини сифатли бажариб, келгуси йил ҳосилига пухта замин яратишимиз керак.

Ишончим комилки, юртимиз деҳқонлари қишлоқ хўжалиги ишларини самарали давом эттириб, пахта, сабзавот, полиз ва бошқа экинлардан ҳам мўл ҳосил етиштиришга ва бу йилги мавсумини барча соҳалар бўйича ёруғ юз билан яқунлашга эришадилар.

Мана шундай хурсандчилик кунда сиз миришкор фермерларимизга, ўрим-йиғимда жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилган механизаторларга, мутахассис ва мутасаддиларга, бугунги улкан ютуққа муносиб ҳисса қўшган барча-барча инсонларга яна бир бор чин қалбимдан самимий миннатдорлик изҳор этаман. Лафзи ҳалол, мард ва танти бободехқонларимизга бутун халқимиз номидан таъзим қиламан.

Хонадонларимиздан, эл-юртимиздан тинчлик-хотиржамлик, файзу барака аримасин!

Меҳнатингизнинг роҳатини кўринг, ҳеч қачон кам бўлмаг, азизларим!

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

УЛКАН ЗАФАР МУБОРАК!

Мамлакатимиз ғаллакорлари 7 миллион тоннага яқин юксак ғалла хирмони бунёд этиб, йиллик шартнома топширигини ортиги билан бажарди. Деҳқонларимизнинг ушбу зафари Ватанимиз мустақиллигининг 19 йиллик тўйига муносиб тўёна бўлди.

Мамлакатимизда Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш, хусусан, ғаллачиликни ривожлантириш борасида амалга оширилаётган изчил ишлар самарасида ер ўз эгасини топди, Ватанимиз ғалла мустақиллигига эришди. Бугун замонавий агротехнологияларни пухта ўзлаштирган деҳқон ва фермерларимизнинг пешона териси, заҳматли меҳнати эвазига уюлган бу хирмон — юрtdошларимиз хонадонларидаги тўкинлик ва фаровонлик манбаидир.

Ғаллачилик соҳасида кўлга киритилаётган муваффақиятларимиз, аввало, мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, халқимиз фаровонлигини янада юксалтиришдек эзгу мақсадларга хизмат қилаётир. Дастурхонимиз кўрки ва баракаси деҳқонларимиз етиштирган сара дон туфайлидир.

Мамлакатимизда ғалла етиштириш бўйича бой тажриба тўпланиб, ғалла хирмони йил сайин юксалиб бораётир. Жорий йилда ўтган йилга нисбатан 286 минг тонна кўп дон етиштирилиб, суғориладиган ер-

ларда ўртача ҳосилдорлик 51 центнерни ташкил этди. Нафақат суғориладиган майдонларда, балки лалми ерларда ҳам ҳосил ҳар қачонгидан юқори бўлди.

Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги маълумотларига кўра, навларни танлашда ҳар бир вилоятнинг ўзига хос тупроқ-иқлим шароити ҳисобга олиниб, суғориладиган ерларда бошоқли дон етиштириш агротехникасини такомиллаштириш ғалланинг сифат ва истеъмол хусусиятларини янада юксалтирмоқда. Серҳосил, касалликларга чидамли навларни яратишга алоҳида эътибор қаратилаётир. Жумладан, олимларимиз яратган серҳосил, эртапишар "Чиллаки", "Замин-1", "Бобур", "Дўстлик", "Андижон-1", "Андижон-2", "Андижон-4" каби ўндан зиёд истиқболли нав ҳосилдорлигини янада ошириш имконини бермоқда.

Деҳқон ва фермерларимизда манфаатдорлик туйғуси, дахлдорлик ҳисси кучайиб бормоқда. Бундай ютуқларнинг муҳим омили фермер хўжаликлари майдонларини оптималлашти-

риш, ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, ғалла навларини ҳар бир ҳудуднинг тупроқ ва иқлим шароитига, сув билан таъминланиш даражасига қараб жойлаштириш бўйича кенг кўламда ишларнинг амалга оширилгани ҳамда минерал ўғитлар, сифатли уруғлик, ёнилғи-мойлаш материалларининг фермер хўжаликларида ўз вақтида етказиб берилганидир.

Етиштирилган ғалланинг деярли барчаси, Юртбошимиз таъбири билан айтганда, қишлоқ хўжалигининг таянчи бўлмиш фермерлар улушига тўғри келди. Жумладан, Сурхондарё вилояти Сарийосиё туманидаги "Саидмўмин Сўхроб Боймат", Бухоро вилояти Фиждудон туманидаги "Калон Мажид", Қашқадарё вилояти Нишон туманидаги "Нишонбоев Олимжон", Андижон вилояти Избоскан туманидаги "Деҳқонов Қахрамон", Тошкент вилоятининг Тошкент туманидаги "Одилов Қодир" каби фермер хўжаликлари ҳар гектар ердан 70 центнердан ошириб дон етиштирди.

Ҳали далаларда ҳосил мўл. Бугун қирмизи дон бунёдкорлари етиштирилган ҳосилни нест-нобуд қилмай ўриб олиш, майдонлардаги сомонни йиғиштириш ва пешма-пеш шудгорлаш тадбирларини амалга оширмоқда.

(ЎЗА)

БАРЧА ТАЪЛИМ ХОДИМЛАРИ ИШТИРОК ЭТАДИ

Янги ўқув йили олдидан барча халқ таълими ходимлари иштироки таъминланадиган аънавий август кенгашлари бошланишига ҳам санокли кунлар қолди. Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятларда, туманларда ўтказилиши мўлжалланаётган бу йирик тадбир ҳар бир ҳудуднинг сўнгги ўқув йили мобайнида эришган кўрсаткичлари ойнаси ҳам ҳисобланади.

Ўқувчиларнинг давлат таълим стандартлари бўйича эгаллаган билим, кўникма, малака натижалари, давомати, хулқи, фан олимпиадалари, спорт мусобақаларидаги ютуқлари, айна пайтда ўқитувчиларнинг ўқув йили давомида эришган муваффақиятлари билан бир қаторда йўл қўйилган камчилик ва нуқсонлар август кенгашлари кун тартибининг бош мавзусига айланади. Пойтахтимизнинг Миробод тумани таълим муассасалари ходимлари ҳам ўз кенгашларида пухта тайёргарлик кўришмоқда.

Туман ҳудудида 16та умумтаълим мактаби бўлиб, уларда 19401 нафар ўқувчи ўқийди. 29та мактабга таълим муассасасида эса 5094 нафар тарбияланувчи қамраб олинган бўлиб, улар «Учинчи мингйилликнинг боласи» давлат дастури асосида мактабга тайёрланмоқда. 1та махсус ёрдамчи мактаб педагогик жамоаси ҳам ўз йўналиши доирасида коррекция таълим жараёнини амалга ошираётти.

Август кенгашларидан аввал ўтказиладиган фан шўба йиғилишларини мазмун ва шакл жиҳатдан бугунги ўқитувчининг савия ва дунёқарашига мослаштириш зарур. Халқ таълими вазирлигининг Жорий йил июль ойида қабул қилинган «Халқ таълими ходимларининг аънавий август кенгашларида тайёргарликни ташкил этиш ва ўтказиш тўғрисида»ги буйруғидан келиб чиқадиган ўз вазифаларини туман маърифат ахли аллақачон белгилаб олишди. Фанлар кесимида шўба йиғилишлари ўтказиладиган мактаблар жадвали тузилди. 83, 110, 94, 175, 125, 60-умумтаълим мактабларида шўба йиғилишларини юқори савияда ўтказиш чора-тадбирлари белгиланди. Умумтаълим фанлари бўйича қилинаётган ўзгаришлар кўп, қолаверса, дарслик билангина кифояланиб бўлмайди, ана шу фан бўйича энг сўнгги янгиликлар дарс мазмунини оширади, маҳаллий фактик маълумотлардан фойдаланишнинг аҳамияти ҳам катта. Шўба йиғилишларини бошқаришга ўз фани доирасида етарли тажриба тўплаган, метобдирлашмада фаоллик кўрсатувчи, дарсда турли янги педагогик технологиялардан фойдаланаётган, нутқи равон, умуман, юқори кўрсаткичларга эришиб келаётган ўқитувчилар масъул қилиб тайинланган. Улар 20 нафар бўлиб Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги «Истеъдод» жамғармасида беш кунлик ўқув-семинарда ўз малакасини ошириб қайтди.

Тренер-ўқитувчилар бу ўқув-семинарда янги 2010-2011 ўқув йилида амалга оширили-

ши мўлжалланаётган янгиликлардан бохабар қилинди. «Умумий ўрта таълим муассасалари ўқувчиларининг билимлари сифатини назорат қилишнинг рейтинг тизими тўғрисида»ги низом, «Умумий ўрта таълим мактаблари ўқитувчиларининг иш юклагасини белгилаш ва тақсимлаш бўйича йўриқнома, умумтаълим фанлари бўйича қайта ишлаб чиқилган ўқув дастурлари, улар бўйича методик тавсиялар, янги тақвим-мавзу режаларининг намуналари, ўқув жараёнига ахборот-коммуникация ва мультимедиа воситалари ҳамда электрон дарсликларни жорий этиш бўйича тавсиялар билан чуқур танишиб чиққан тренер-ўқитувчилар шўба йиғилишларида ўз ҳамкасбларига уларнинг мазмун-моҳиятини етказадилар. Бундан ташқари, шўба йиғилишларида мониторинг таҳлилларига алоҳида

Taraddud

диққат-эътибор қаратилади. Ҳар бир мактабда ҳар бир фан бўйича ўқув йили якунида яхлит ҳулоса пайдо бўлади, яъни ўқувчиларнинг айнан қайси мавзулар бўйича ўзлаштириш даражаси паст бўлса, демек бунда бўшлиқ бор. Ана шу бўшлиқни қандай қилиб тўлдирмоқда ҳам шўба йиғилишларида жавоб изланади. Бунинг учун фан ўқитувчилари ҳукмига дарс ишланмалари, методик тавсиялар ҳавола қилинади. Улар янги ўқув йилида мураккаб мавзуларни ўтишда ана шу манбаларга таянишлари мумкин.

— Шўба йиғилишлари якунига етгач, туман миқёсидаги ялпи йиғилишни 110-умумтаълим мактабида ўтказиш режалаштирилган. Унда барча мактаб раҳбарлари, уларнинг ўқув-тарбия ишлари бўйича ўринбосарлари иштирок этади. Шўба йиғилишларида муҳокама қилинган, умумлаштирилган барча масалалар ҳар бир таълим даргоҳи раҳбарига тақдим қилинади. Ялпи йиғилишда белгиланган чора-тадбирлар ҳар бир мактаб раҳбари учун янги 2010-2011 ўқув йили олдидан дастуриламал бўлади. Шунингдек, мактабга таълим тизими мутасаддилари иштирокида ўтказиладиган умумий йиғилишда болани мактабга тайёрлаш жараёни билан боғлиқ масалаларга кўпроқ эътибор қаратилади, — дейди бу ҳақда туман халқ таълими бўлими методика хонаси мудири Зулхумор Зокирова.

Туман умумтаълим муассасаларида ўз фаолиятини ўтган икки-уч ўқув йили мобайнида бошлаб, ўқитувчилик касбининг нозик ва мураккаб жиҳатларини эндигина ўзлаштириб келаётган 114 нафар ёш педагог ҳам мавсумий жараёнга жиддий тайёргарлик кўрмоқда. Улар учун алоҳида шўба йиғилиши ўтказилади. Биринчи навбатда ёш педагоглар ҳам тарқатма метариаллар билан танишиш асносида янги ўқув йилида ўқувчиларга билим беришнинг инновацион технологияларидан фойдаланиш, бўш ўзлаштирувчи ўқувчилар билан ишлашда устоз-мураббийлар тажрибасига таяниш бўйича ўзаро фикр ва тажриба алмашадилар.

Ҳ.ТҶИМАНОВА,
«Ma'rifat» мухбири

Юртимизнинг барча хуудларидаги олий ўқув юрларига ҳужжат қабул қилиш ҳам муваффақиятли яқунига етди. Галдаги вазифа эса абитуриентлар орасидан билимга чанқоқ, зукко, билимдонларни саралашдир. Абитуриентларда имтиҳон ҳаяжони кечаётган бир пайтда республикамиздаги давлат педагогика институтлари қабул жараёнида аҳвол қандай? Абитуриентлар кўпроқ қайси йўналишларни танлашяпти?

Маълумки, Республика иқтисодиёти тармоқлари ва соҳаларини талаб этиладиган юқори малакали мутахассислар билан таъминлаш ҳамда ижтимоий-иқтисодий ривожланиш ва иқтисодиётни модернизациялаш, шунингдек, таркибий қайта қуриш истиқболларини ҳисобга олган ҳолда таъ-

белгиланган тартиб ва қоидалар асосида ҳужжатларни қабул қилиш жараёни амалга оширилди. Институтларда ота-оналар учун зарур маиший шароитлар яратилди, абитуриентларга ҳужжатларини топширишларида амалий ёрдам кўрсатилди. Қабул жараёнида ошқоралиқни таъ-

ларни қабул қилиш мўлжалланаяпти. Муддатли ҳарбий хизматдан бўшаш чоғида олий таълим муассасаларига кириш учун тавсияномалар олган абитуриентлардан 2010-2011 ўқув йилида республика бўйича умумий қабул квотаси доирасида 11300 нафар бакалаврларни қабул қилиш белгиланиб, бу умумий қабул квотасининг 20 фоизини ташкил қилмоқда. Шу кунга қадар 816 нафар муддатли ҳарбий хизматдан йўлланма билан қайтганлар давлат педагогика институтларга ҳужжат топширди.

Вазирлик тасарруфидаги 5та давлат педагогика институтларида қабул жараё-

нидан ҳужжатларнинг тезкор ва сифатли қабул қилиниши

учун барча имкониятлар яратилди, абитуриентлар навбат кутиб қолишларининг олдини олиш юзасидан берилган вазирликнинг кўрсатмасига қатъий амал қилинди. 2010 йил 17 июль кунига қадар давлат педагогика институтларига 38149 (ўтган йили бу кўрсаткич 30467 нафар бўлган) нафар абитуриент ҳужжат топширди. Бир ўринга ўртача 5,55та ҳужжат тўғри келмоқда. Бу эса ўтган йилга нисбатан 7682та ҳужжат кўп қабул қилинганини кўрсатади. Қўқон, Жиз-

Abituriyent – 2010

тига 11,2та, педагогика ва психология йўналишига 11,3та, тасвирий санъат ва муҳандислик графикасига 10,2та, Нукус ДПИда меҳнат таълимига 7,8та ҳужжат топширилган.

Вилоятлар кесимидаги таҳлиллар шуни кўрсатдики, жорий йилда давлат педагогика институтлари қабул комиссияларига Фарғона (7977 та), Жиззах (7405 та) ва Навоий (6566та ариза) вилоятдан энг кўп ҳужжатлар келиб тушди. Таъкидлаш жоизки, тест синов-

МУАЛЛИМЛИК – ФАХРЛИ КАСБ

лим йўналишларини янада унификация қилиш ва олий маълумотли кадрларни тайёрлаш мақсадида 2010 йил 28 майда Ўзбекистон Республикаси Президентининг «2010-2011 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига қабул тўғрисида» қарори эълон қилинди. 2010-2011 ўқув йили учун мутахассисликлар кесимида бакалавриатура ва магистратура мутахассисликларига қабул квоталарининг давлат педагогика институтлари бўйича йўналишлар кесимида қабул режалари тасдиқланиб, жойларга жўнатилди. Барча давлат педагогика институтларида қабул ҳайъати таркиби тuzилиб, абитуриентлардан

минлаш мақсадида абитуриентлардан кундалик тушган аризалар сони махсус стендда эълон қилиб борилди. Педагогика институтларида таълим йўналишлари бўйича талабалikka қабулни сифатли ўтказиш мақсадида айна вақтда тарғибот-ташвиқот ишлари «Очиқ эшиклар куни» шаклида ташкил этилди.

Давлат педагогика институтлари бўйича бакалавриатурага 6870 нафар талаба, шу жумладан, 2475 нафари давлат гранти, 4395 нафари тўлов-контракт асосида қабул қилинади. Магистратурага 129 нафар, шундан, 41 нафари давлат гранти, 88 нафари тўлов-контракти асосида бакалавриатни тугатган йигит-қиз-

нини ташкиллаштиришда қуйидаги ишлар амалга оширилди:

Биринчидан, касбий (ижодий) ва фанлар бўйича имтиҳон комиссиялари таркиби, касбий (ижодий) имтиҳонларнинг дастури, баҳолаш мезонлари ва ўтказиш таркиби Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан ишлаб чиқилиб, олий ўқув юрларига етказилди. Касбий (ижодий) имтиҳонлар шу йилнинг 14—24 июль кунлари ўтказилиши режалаштирилган. 2010 йил 17 июль кунига қадар олинган маълумотларга қараганда 5084 нафар абитуриент ижодий имтиҳон топширадиган йўналишларга ҳужжат топширган.

Қабул комиссияси томо-

зах, Навоий давлат педагогика институтларида бир ўринга ўртача 6 тадан зиёд ҳужжат тўғри келаётган бўлса, Тошкент вилоят ва Нукус давлат педагогика институтларида бир ўринга мос равишда 4,68 ва 4,35 тадан ҳужжат тушди.

Бакалавриат таълим йўналишлари ва институтлар кесимида таҳлил қилинганда бир ўринга энг кўп ҳужжат дефектология (8,7), биология (8,1та), педагогика ва психология (8,1та) йўналишларига тўғри келган. Худди шундай Қўқон давлат педагогика институтларида дефектологияга 10,7 та, Жиззах ДПИда биология факультетига 9,8та, Навоий ДПИда биология факульте-

ларини ўтказиш билан боғлиқ барча ишлар олдиндан пухта режалаштирилиб, тест ўтказиладиган хоналар дислокацияси Давлат тест маркази ва унинг вилоятлардаги вакилига топширилди.

Тест синовларига санокли кунлар қолди. Давлат педагогика институтларига ўқишга кириш иштиёқида бўлган бўлажак педагогларга улкан муваффақият тилаймиз. Улар институтларга ўқишга киргач, ўзларининг билим, малака, кўникмаларини юқори сифат даражасига кўтаришларига ишонамиз.

Шамсиддин УСАНОВ,
Халқ таълими вазирлиги бўлим бошлиғи

ОРОМГОҲ ЯНГИЛИКЛАРИ

Шайхонтоҳур туман Халқ таълими бўлими тасарруфидаги 102-мактабда ташкил этилган «Ғунча» болалар соғломлаштириш оромгоҳи бир қарашда тоғ ёнбағирларида жойлашган сўлим масканни эслатади. Оромгоҳ айна пайтда 7 ёшдан 14 ёшгача бўлган болалар билан гавжум. Ҳар бир мавсумда 150 нафар болажон дам олади. «Қуёш», «Парвоз», «Баркамол авлод», «Лочин», «Камалак», «Кичкинтой», «Бойчечак», «Қалдирғоч» каби гуруҳларда болалар мазмунли

ҳордиқ чиқаришмоқда. Улар учун 3 маҳал иссиқ овқат ташкил этилган. Кун тартиби бўйича туман Болалар ижодиёт уйи мутахассислари томонидан ўтказилаётган «Бичиш-тиқиш», «Зардўзлик», «Бисер тўқиш» каби бир қатор тўғарақларга болажонлар катта иштиёқ билан қатнашмоқда. Ундан ташқари, ҳар жума куни ўғил ҳамда қиз болалар учун «Ким эпчил-у ким чаққон?» мусобақасини ўтказиш ҳам анъана тусини олган. Спорт тўғарагида шахмат-шашка, футбол, баскетбол спорт

болажонлар учун кутубхона хизматга шай.

Энг асосийси, мазкур оромгоҳ болалар қалбидан чуқур жой эгалламоқда.

Хайридин, «Лочин» гуруҳи аъзоси:

— Оромгоҳда мириқиб дам олишимиз учун барча шарт-шароитлар мавжуд. Тарбиячи опаларимизнинг ширин сўзлари, ҳар бир нарсани кунт билан ўргатишлари, гуруҳимиз болаларининг барчасини хурсанд қилмоқда.

Оромгоҳ томонидан ташкил этилган лойиҳалар орасида менга энг маъқул бўлгани «Асфальтга расм чизиш» танлови бўлди. Чунки, асфальтга ўзим орзу қилган, фикримдаги оромгоҳни акс эттириб, 1-ўринни қўлга киритдим.

Яқинда оромгоҳда инглиз тили тўғараги ҳам ташкил этилди. Сизга яна бир сирни ошқор этамиз, ушбу мактаб аслида инглиз тилига ихтисослаштирилган бўлиб, ушбу аънанани давом эттирган ҳолда

мазкур фан тўғараги очилди. Ёшидан қатъий назар болажонлар оромгоҳдаги 40 дақиқа вақтларини инглиз тили фани бўйича билимларини бойитишга бағишлаши мумкин. Болажонлар олган билимларини янада яхши эслаб қолишлари учун турли кичик мултипликацион лавҳалар тақдим этилади.

Яна бир янгилик. Навбатдаги 4-мавсумда «Камалак» болалар ташкилоти ҳамда «Ғунча» оромгоҳи ҳамкорлигида «Миллий ўйинлар» фестивали ўтказилиши режалаштирилган. Энг асосийси, ҳар бир бола мазкур оромгоҳда мазмунли дам олаётганидан мамнун.

Акобир НОСИРХҲАЕВ

САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ ҚЎШРАБОТ ТУМАНИДАГИ 31-УМУМТАЪЛИМ МАКТАБИДА ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИНИНГ «ХАЛҚ ТАЪЛИМИ МУАССАСАЛАРИНИ 2010-2011 ЎҚУВ ЙИЛИГА ВА КУЗ-ҚИШ МАВСУМИДА ИШЛАШГА ТАЙЁРЛАШ ҲАҚИДА»ГИ БУЙРУҒИ ИЖРОСИГА БАҒИШЛАНГАН ЙИГИЛИШ ЎТКАЗИЛДИ.

Халқ таълими ходимларининг анъанавий Август кенгашларини ташкилий жиҳатдан пухта ва мазмунли ўтказиш ҳам мажлис кун тартибидеги бош масалага айланди.

86та умумтаълим мактаби раҳбарлари, уларнинг ўқув-тарбия ишлари бўйича ўринбосарлари таклиф қилинган ушбу йиғилишда, аввало, таълим муассасаларининг янги ўқув йилига тайёргарлик даражаси таҳлилга тортилди. Худуддаги мактабларнинг асосий қисми жорий таъмирлаб бўлинган. Аммо ҳал қилиниши лозим бўлган вазифалар йўқ эмас. Мактабларнинг педагог кадрлар билан тўлиқ таъминланиши, 1-синф ўқувчиларига «Президент совғаси»ни тақдим этиш, ўқувчиларни ижара тизими-

даги дарсликлар билан тўлиқ таъминлаш, фан хоналарини безаш, ўқув қуролларининг фойдаланиш даражасини яхшилаш ва ҳоказо.

Янги ўқув йили бошланиши биланоқ қишлоқ мактабларини куз-қиш мавсумига тайёрлаш жараёнига киришилади. Тумандаги иссиқлик узатиш тармоқлари мавжуд бўлган мактабларда улардан фойдаланишни яхшилаш чора-тадбирлари кўрилса, бундай тизимга эга бўлмаган таълим даргоҳларига зарурий миқдорда кўмир етказиб берилади.

Йиғилишда куз-қиш мавсумига тараддуд кўриш масаласи ҳам муҳокама қилинди. Мактаб раҳбарларига энг зарур кўрсатмалар берилди.

МУХБИРИМИЗ

ДАВЛАТ СОЛИҚ КЎМИТАСИ, ЎЗБЕКИСТОН БУХГАЛТЕРЛАР ВА АУДИТОРЛАР МИЛЛИЙ УЮШМАСИ ҲАМДА «СОЛИҚ ИНФО» ГАЗЕТАСИ ТАҲРИРИЯТИ ҲАМКОРЛИГИДА «ЭНГ ЯХШИ МУТАХАССИС — 2009» КЎРИК-ТАНЛОВИНИНГ «ЙИЛНИНГ ЭНГ ЯХШИ ҲИСОБЧИСИ», «ЙИЛНИНГ ЭНГ ЯХШИ АУДИТОРИ» НОМИНАЦИЯЛАРИ БЎЙИЧА ЯКУНИЙ БОСҚИЧИ БЎЛИБ ЎТДИ.

Танловнинг биринчи bosқичида республика бўйича фаолият юритаётган 200дан ортиқ бухгалтер ва аудитор иштирок этганди. Саралаш bosқичи натижаларига кўра, ҳар бир йўналиш бўйича 10 нафардан финал иштирокчиси аниқланиб, улар «Танлов совриндори» деган номга сазовор бўлди. Қатнашчилар бухгалтерия ҳисоби ва солиққа тортиш бўйича тест саволларига жавоб берди. Шундан сўнг ғолиблар аниқланди. Унга кўра, «Донаев Менежмент Консалтинг» компанияси бош ҳисобчиси Ирина Шахнабатова «Йилнинг энг яхши бухгалтерия», «Sfinex» аудиторлик фирмаси вакили Стелла Фискова «Йилнинг энг яхши аудитори» деб топилди. Муҳайё Файзиёва, Зулфия Сайдиисломова, Элла Семеновна ҳам танлов мукофотларига сазовор бўлишди.

Шунингдек, тадбир давомида талабалар ўртасида «Солиқ мавзусидаги энг яхши мақола» учун ўтказилган танлов натижалари ҳам эълон қилинди. «Баркамол авлод йили» Давлат дастури асосида ўтказилган ушбу танлов талабаларнинг билим ва малакаларини ошириш ҳамда солиқ тизимининг ўзига хос муҳим жиҳатларини тушунишларига кўмаклашишга қаратилди. Танловда иқтисодий йўналишдаги олий ўқув юртлири талабалари иштирок этди. Уларнинг мақолалари «Солиқ инфо» газетасида бериб борилди.

Танловда фаол иштирок этган олий ўқув юрти вакиллари «Солиқ инфо» газетасига обуна қилинди ҳамда уларга нашр ҳамкори — «БЭМ Системс» компанияси томонидан машғулотлар ўтказишга мўлжалланган бухгалтерлик ҳисобини автоматлаштириш бўйича БЭМ дастури тақдим этилди.

Ҳ.РАЖАБОВА

ОРОЛБЎЙИ ХУДУДИДА ЁЗГИ ТАЪТИЛНИ ЎТКАЗАЁТГАН ЎҚУВЧИЛАР УЧУН «ЁЗНИ «КАМОЛОТ» БИЛАН» ЛОЙИХАСИ АМАЛГА ОШИРИЛАЁТИР.

Мақсуд лойиҳа асосидаги тадбирлар «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Қорақалпоғистон Республикаси кенгаши томонидан оромгоҳларда, маҳалла ва овулларда ташкил этилмоқда.

Нукус шаҳридаги 15-маҳалла фуқаролар йиғинида ўтказилган «Ёшлар — соғлом турмуш тарафдори» акцияси кўпчиликда катта қизиқиш уйғотди. Тадбирда долзарб мавзуларда суҳбатлар, интерфаол ўйинлар ташкил этилди, миллий халқ ўйинлари бўйича мусобақа ўтказилди. Ёш ижрочиларнинг концерт дастури намойиш қилинди.

«Камолот»нинг ёшлар ижтимоий хизматлар маркази томонидан шаҳардаги маҳаллалар болалари учун кўча тўғарақлар иши йўлга қўйилди. Бу тўғарақларда болалар компьютер сабоқлари, бичиш-тиқиш ва бошқа ҳунар сирларини ўрганмоқда. Шунингдек, Қорақалпоғистон Республикаси кўзи ожизлар жамияти билан ҳамкорликда имконияти чекланган болалар ўртасида шахмат-шашка мусобақаси ўтказилди.

— Лойиҳада кўзда тутилган тадбирлар билан олис овулларни ҳам қамраб олишга ҳаракат қилмоқдамиз, — дейди «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Қорақалпоғистон Республикаси кенгаши раиси ўринбосари Муслима Отамуратова. — Бу ёшларнинг ёзги таътилни марокли ўтказишга ҳамда уларнинг билим ва дунёқарашини бойитишга хизмат қилмоқда.

А.ОРТИҚБОЕВ,
ЎЗА мухбири

БУХОРО ШАҲРИДАГИ 4-МУСИҚА ВА САНЪАТ БОЛАЛАР МАКТАБИ БИНОСИДА КАПИТАЛ РЕКОНСТРУКЦИЯ ИШЛАРИ ТУГАШ АРАФАСИДА. ЯНГИ МАЖМУА ҚУРИЛИШНИНГ УМУМИЙ ҚИЙМАТИ 776 МИЛЛИОН 600 СЎМНИ ТАШКИЛ ЭТАДИ.

Иншоот «Ариа-Проект» МЧЖ лойиҳаси асосида Бухоро вилоят ҳокимлиги буюртмасига асосан «20-Трест» МЧЖ томонидан барпо этилмоқда.

«Баркамол авлод йили»да қурилаётган янги мажмуада ёшларнинг musiқачилик ва санъатнинг бошқа турлари билан шуғулланишлари учун барча қулай шарт-шароитлар яратилмоқда. Бинонинг кенг ва ёруғ, шинам синфхоналарида хореография, фортепиано, musiқий-назарий фанлар билан шуғулланиш имконияти мавжуд. Шунингдек, бу ерда зардўзлик бўлими, эстрада оркестри ва хор жамоаси синфи, расм чизиш, металлга ишлов бериш ва ёғоч ўймакорлиги синфлари бор.

Ёш ижодкорларнинг чиқишлари, ҳисобот концертлари ҳамда мактабга келувчи меҳмонлар учун 130 ўринга мўлжалланган зал, шунингдек, 30 кишига мўлжалланган кичик концерт зали, эстрада хонаси ва катта кутубхона мавжуд.

Айни пайтда мажмуада кўкаламзорлаштириш ва дарахт экиш ишлари авжида. Бино янги ўқув йили арафасида фойдаланишга топширилади.

«Туркистон-пресс»

«ЎЗБЕКИСТОН ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙ НОМИДАГИ ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИ ИЛМИЙ ЖИҲАТДАН ЖАҲОНДАГИ ЙИРИК ВА МАШҲУР ХАЗИНА ДЕЯ ЭЪТИРОФ ЭТИЛГАН ВА ДУНЁДАГИ ЭНГ БОЙ КЎЛЁЗМАЛАР МАЖМУАСИ СИФАТИДА ЮНЕСКО РЎЙХАТИГА КИРИТИЛГАН. БУГУНГИ КУНДА У ЕРДА 25621 ЖИЛД КИТОБ САҚЛАНМОҚДА...».

«Тил ва адабиёт таълими» журнали ўзининг навбатдаги чиқишидаги «Миллий

қадриятларимиз» рукнида «Маҳмуд Замахшарий асарларининг тошбосма нусхалари» материални эълон қилар экан, юқоридаги маълумотларни келтириб ўтади. Шунингдек, мақолада мазкур институтда Замахшарий қаламига мансуб 7 асарнинг 32 тошбосма нусхаси мавжудлиги, асарларнинг мазмун-моҳияти хусусида ҳам мулоҳаза юритилади. Нашрда бу гал «Миллий менталитет ва реклама» мавзусининг кўтарилиши долзарблиги билан аҳамиятлидир. «...Оммавий ахборот воситалари ҳамда кўчалардаги афиша, баннер, панноларда рекламаларни эълон қилишда миллий омиллар, анъана ва урф-одатларни ҳисобга олган маъқул... Тил миллиятнинг ўзлугидир...», дея фикр юритади мавзу доирасида Ўзбекистон Миллий университети журналистика факультети талабаси Улуғбек Бўтаев. «Бобурнинг наботот олами ҳақидаги

қиёсий қарашлари» мавзусида филология фанлари номзоди Дилдора Ҳошимова баҳс юритаркан, шоирнинг табиат неъматларини таърифлашдаги маҳоратини таҳлил қилиб беришга уринади.

Шунингдек, журналхонларимиз «Тил ва адабиёт таълими»нинг бу сони орқали «Маъно ифодалашда фразеологик бирликлардан фойдаланишга ўрганиш», «Лутфий ижодини ўрганиш тажрибасидан», «Огаҳий лирикасининг бадиий-лисоний таҳлили», «Туркий халқ дostonларидеги мотивлар ўхшашлиги» каби мавзулардаги бир қатор материаллар билан ҳам танишишлари мумкин.

О.МУРОДУЛЛАЕВА

ФАРҒОНА ВИЛОЯТИ БУВАЙДА ТУМАНИДАГИ «ҒУНЧАОЙ» НОМЛИ 1-МАКТАБГА ЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАСИДА «АЗИЗ МАСКАНИМ, «ҒУНЧА»! ДЕБ НОМЛАНГАН ТАДБИР БЎЛИБ ЎТДИ.

Таълим муассасасининг 10 ёшга тўлиши муносабати билан ташкил этилган тадбирда қатор шоир ва ёзувчилар, маданият ва санъат арбоблари, таълим тизими ходимлари иштирок этди.

Унда сўз олганлар мактабгача таълим масканининг бугунги кунда таълим тизимида тутган ўрни, «Ғунча» мактабгача таълим муассасасининг ҳозирга қадар эришган ютуқлари ва тарбиячиларнинг таърибалари хусусида тўхталишди.

Тадбирга ташриф буюрган меҳмонлар муассаса фаолияти, жумладан, машғулот хоналаридаги жараён, ўйин майдончалари билан тўлиқ танишишди. Шунингдек, муассаса ҳамшираси Маҳбуба Ҳамроқулова «Соғлигинг ўз қўлингда» мавзусида маъруза қилиб, унда болалар ҳаёти ва соғлигини сақлаш, кундалик рационга кирадиган озиқ-овқат маҳсулотлари меъёри, бола уйқуси, улар учун сув муолажалари, ялангоёқ юришининг фойдаси

хусусида қимматли маълумотлар берди.

Боғча тарбияланувчилари ижросидаги «Орзу», «Тинчлик бўлсин», «Ўзбекистон боласи» кўшиқлари кўнгилларга завқ бағишлаб, барчани рақсга чорлади. Тарбияланувчилар Ойхон, Мухлиса, Райҳона ва Ферузобонулар ижросидаги «Миттивой» рақси ташриф буюрганларда катта таассурот қолдирди.

«Туркистон-пресс»

ЁЗГИ ТАЪТИЛ КУНЛАРИНИ СОЯ-САЛҚИН, СЎЛИМ ОРОМГОҲЛАР КУЧОҒИДА МАРОҚЛИ ЎТКАЗАЁТГАН ЎҚУВЧИЛАРГА ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АХБОРОТ-РЕСУРС МАРКАЗИ ХОДИМЛАРИ ТОМОНИДАН ҚИЗИҚАРЛИ КИТОБЛАР ТАҚДИМ ЭТИЛМОҚДА.

Нукус шаҳар «Ёш авлод» болалар дам олиш марказида ҳар бир bosқичда юз нафардан ортиқ ўғил-қиз ҳордиқ чиқармоқда. Оромгоҳда болажонларнинг мазмунли дам олиб, бўш вақтларини мароқли ўтказишлари учун «Китобхонлар кечаси» ташкил этилаётгани диққатга сазовор. Шунингдек, тадбир доирасида ўтказилаётган «Билимдонлар» интеллектуал ўйини, янги китоблар тақдими, асар қаҳрамонлари суратларини чизиш бўйича танлов ўқувчиларда катта қизиқиш уйғотаётгани уларнинг юз-кўзларидан кўриниб турибди.

Болажонларнинг қизиқишларини эътиборга

олган ҳолда оромгоҳда китоблар кўргазмаси ҳам ташкил этилмоқда. Айтиш жоизки, кўргазмаларда намойиш этилаётган 200 дан ортиқ қизиқарли адабиётлар болалар эътиборини тортаётир. Бундан ташқари, «Китоб дунёни танитади» мавзусидаги тадбирда эса болажонлар сеvimли ёзувчи ва шоирлари асарларини танлаб, мутолаа қилмоқда. Оромгоҳда «Одобли бола элни танитар», «Биз келажак авлодмиз», «Мен туғилиб ўсган ўлка», «Биз табиатни севамиз», «Ўқинг, янги адабиётлар» каби мавзуларда китобхонлар кечаси ўтказилмоқда.

«Туркистон-пресс»

...Кудрат муаллим титроқ бармоқлари билан волидагинасининг суратини авайлабгина силаркан, меҳрибонининг жилмайиб турган нигоҳларидан тасалли, таскин топарди гўё. Ўз-ўзидан ризолик сурурини узатарди бу нигоҳлар унга. Дераза ортидан мактабга ошиқаётган болаларнинг овози эшитилапти. Ҳадемай кўнғироқ жаранглаб, дарслар бошланади. У ҳар тонг ана шу манзарани кузатишдан қувват олади, ҳузур қилади. Кўз ўнгидан эса умр аталмиш ортида қолган узун йўл, унинг ўнқир-чўнқирлари-ю, бекатларида топанлари ва йўқотганлари бир-бир ўтаверади.

...Онаси Невара опа кишлоқнинг биринчи муаллима-ларидан эди. Урушдан кейинги қийинчилик, қаҳатчилик йиллари... Дала шийпонлари, одамларнинг уйларидаги ўқиш учун ажратилган хоналар мактаб дея аталар, муаллима эшагининг хуржунига китоб-дафтарларини жойлаб бир кишлоқдан иккинчиси томон йўл оларди. Кишнинг изғиринли, баҳорнинг ёгин-сочинли кунларида ўзи чекаётган қийинчиликлар бир ёну, болажонларнинг дилдираб, қўллари ёзув-чизувга қовушмайин тез-тез касалга чалинишлари Невара опанинг юрагини эзарди. Шундай кезлари ўғлини бағрига босганча, «Болам, кишлоғимизда қачон мактаб қуриларкан? Менинг энг катта орзуим кенг, ёруғ дарсоналарда яйраб билим олаётган ўқувчиларни кўриш, завқ-шавқ билан уларга таълим-тарбия бериш...», дея оғир хўрсиниб кўярди.

— Онажон, мен катта бўлсам, яхши ўқийман. Ақли одам бўлиб мактаб қураман, — дерди Кудрат қаттият билан бу юмушлар осон эмаслигини ҳис этиб-этаймайин волидасини юпатган мисол. — Шунда сиз ҳам, ўқувчиларингиз ҳам ҳечам қийналмайсиз.

Кудратнинг кўнғлидаги бу ният улғайгани сари ҳақиқий мақсадга айланиб борди. Айниқса, ойижонисининг элликка етмайин юзлаб ўқувчиларининг севимли мураббиясига айланиб, олти нафар фарзандининг кўнғлига ўқитувчи бўлиш иштиёқини жо этганча оғир дардга йўлиқиб, ҳаётдан кўз юмиши юрагидаги бу ваъдани аҳдга айлантирди. Унинг жуда-жуда мактаб қургиси келар, айниқса бошланғич синф ўқувчиларининг неча чакирим йўл босиб ўқишга қатнашлари волидасининг армонларини ёдига солаверарди. Қурувчи-муҳандис бўлиб ниятига етиш истагида олий ўқув юрти таҳсилни олган кезларида ҳам, қон-қонига сингиб кетган ўқитувчилик касбига меҳр-муҳаббати тинчлик бермайин, иккинчи бора институт эшигини қоқиб математика илми сир-синоатларига ошно бўлиб юрган даврларида ҳам, бунёдкор сифатида тумандошлари ҳурматини топган, устоз дея тан олинган даврларида ҳам у бу мақсади томон янада яқинлашса яқинлашдики, чекинмади. Ният бору, йўл топилмасди... Улуғ Истиқлол Кудрат Сафаровга ана шу йўлни топиб берди! Мамла-

катимизда бирмунча мураккаб кечган ўтиш даври, Юртбошимизнинг Истиқлолизмизни мустақамлашга ундовчи даъватлари кўнғлидаги хайрли ишларни тезроқ амалга оширишга ундарди. Энг қувончлиси, болалигида онасига берган ваъдаси хуррият сабаб юрт олдида берган аҳдига уйғунлашиб кетди. Ниҳоят Президентимизнинг тад-

моя тўплади. Ташаббуси кўпчилик томонидан қувватланиб, туман ҳокимлигининг «Хатирчи тумани А.Ёрлақабов номли жамоа хўжалигида фаолият кўрсатаётган «Бўғирдоқ-атлас» кичик корхонаси базасида 81-умумий ўрта таълим мактабини ташкил этиш тўғрисида»ги махсус қарори қабул қилинди. Қарор бандларидан бирида, жумладан, шундай дейилади: «...15-мактаб биносининг ночор аҳволда эканлиги, келгуси 2000-2001 ўқув йилида синф хоналарининг етишмаслиги ва кишлоқдан мактабгача бўлган масофанинг узоқлигини ҳисобга олиб, кичик корхона раҳбари Кудрат Сафаровнинг ташаббуси билан кичик корхонанинг мол-мулки ва 2,6 гектар майдони халқ таълими бўлимига берилиб, шу ки-

кедибдики, ногаҳон чап қўлидаги хаста бармоқларига теккан болга зарбидан сесканиб тушди. Қараса тонг отиб келаяпти, лекин руҳи жуда тетик. У ана шу иштиёқ билан синф хоналарини жиҳозлашда ҳам хунарини ишга солди. Болаларнинг ёшига қараб суяги темирдан қотирилган, теракка обдон ишлов берилиб ясалган парталар ҳамон қилт этмай ўқувчиларга хизмат қилаяпти. Тўғриси, турмуш ўртоғи Сапураҳон ҳам унга ёлкадош бўла олди-да. Ёз бўйи уйдан мактаб қурилишида ишлаётганларга уч маҳал иссиқ овқат ташиди. Ҳеч нолимади, аксинча доим нимадандир гурурланиб, суюниб юрарди. Хотини кула-кула сўзлаб берганди: айни пешин маҳали экан. У куйиб-пишиб бир қўлида катта тарвуз, бир қўлида ов-

тандир' нон ёпиб, бири катта қозонда ош дамлаб қурувчиларни йўқлаб келишибди... Шунақа гаплар, баъзида ибрат кўнғилларни тарбиялайди, улуглайди.

...Жуда яхши эслайди. Онажониси қишин-ёзин уйларида анвойи гуллар ўстирар ва шу гулларини ўраб-қираб омонатгина синфхоналарга олиб бориб қўярди. «Боланинг кўзи гўзалликдан қувнаса, қалбида хуш фазилатлар илдиз отади...», дея кўп такрорларди у киши. Невара муаллима жону жаҳони билан касбини севди. Қарангки, фарзандлари Раъно, Кудрат, Зулфия, Дилбар, Гулчехра, Меҳринисо бугун унга муносиб издош сифатида эларо ҳурмат, эътибор топишди.

...2001 йилнинг 1 апрелида туман ҳокимлигининг қарори билан мактабнинг очиши маросими ўтказилди. Болажонлар оппоқ, ёруғ синф хоналарида сабоқларини давом эттира бошладилар. Кудрат муаллимнинг муродлари ҳосил бўлди.

Ёдида. 2007 йили мустақиллик байрами арафаси эди. Катта залда тадбир ўтказилапти. Айни дамда Навоий вилояти ҳокими бўлиб ишлаётган Эркин Турдимов ўша кезлари Хатирчи туманига раҳбарлик қиларди. Кудрат акага кўзи тушган ҳоким: «Устоз, рухсат этинг, «Халқ таълими аълочиси» нишонини кўксингизга қадаб кўяй. Сиз мактаб қурдингиз. Бу олис кишлоқларимизда маърифат, маданият, маънавият ўчоғи яна биттага ортди деганидир. Бунинг шарофатини эса ҳеч нарса билан қиёслаб бўлмайди...», деди-да, мураббийнинг қаршисига илдам келиб қўлини маҳкам сиқди. Шунда бутун зал Кудрат акани ўрнидан туриб олқишлаганди. Шуларни хотирлар экан, домла хаёлан ўзи билан ўзи сўзлашади. «Мен-ку фарзанд бўлиб Истиқлол берган имкониятлар ортида ваъдамга вафо қилмоқ йўлини топдим. Ватаним эса олти нафар фарзандимни давлат гранти асосида ўқитди». Дарвоқе, мустақиллик шарофати билан жорий этилган олий ўқув юртига талабаларнинг тест тизими асосида қабул қилиниши боис юқори баллар тўплаб олий ўқув юртига кириб, уни муваффақиятли битирган устознинг ўғил-қизлари Шаҳноза, Гўзал, Ўсар, Ҳайрат, Мадина, Замира ҳам бугун педагоглар сулоласининг муносиб вакиллари сифатида ўқитувчилик касбини улуглаб келишмоқда...

Istiqloл — imkoniyat

ВАЪДА

ОЧЕРК

биркорликни қўллаб-қувватлашга қаратилган эътибори, ҳукуматимиз томонидан қабул қилинган шу йўналишдаги қарорларга таянган орзуманд йигит ўзи униб-ўсган Хатирчи туманининг Бўғирдоқ қишлоғи худудида «Бўғирдоқ-атлас» кичик корхонасини ташкил этиб, теракзор барпо этди. Ниҳоллар дарахт бўлгунча қатор ораларига турли сабзавот, полиз экинлари уруғини қадаб, сидқидилдан парваришлади. Топган маблағини йиғиб борди. У ҳам тумандаги 15-мактабда ўқитувчилик қилар, авария ҳолатидаги билим даргоҳида ҳатто дарсларни уч сменада ташкил этишга мажбур бўлинаётгани, бу эса ўқувчиларнинг ўзлаштириш самарадорлигига салбий таъсир этаётганини англагани сари имконлар изларди. Яхшиликнинг қаноти бор деганларидек, орадан уч-тўрт йил ўтиб, тераклар чунонам бўй чўздик, ярмини кесдириб сотган Кудрат ака бемалол мактаб қурилишини бошлашга етгулик сар-

чик корхона базасида, алоҳида юридик мақомга эга 81-умумтаълим мактаби ташкил этилсин...». Ҳа, мустақиллик ана шундай ёниқ қалб соҳибларини майдонга чиқарди. Уларнинг орзу-мақсадлари умумхалқ, умуммиллат манфаатига хизмат қила бошлади.. Кудрат аканинг эзгу ишга қўл ураётганини кўрган кишлоқ аҳлининг ҳар бири полушифтга ярағулик биттадан терагини мактабга атади. Айтишга осон, 280 ўринли илм масканини барпо этиб, фаолият юритишига бош бўлишнинг ўзи бўлган эмас. Девори битса, дераза-эшик, иситиш тизими мосламаларининг ташвиши тугилади. Шу йиллари кичик корхонага тегишли майдонларга экилган буғдойнинг ҳосили адо қилиб бўлмас даражада мўл бўлди. Кудрат ака баъзан усталар хизматини халта-халта галла билан узди. Унча-бунча дуррадгорлик ишлари ўзидан ҳам ортмас эди. Бир куни хиргойи қилганча пол қоқишга шундай берилиб

қат солинган идиш, шошиб келаётганига дуч келган дугоналари ҳазиллашибди: «Сапура, эгнингдаги кўйлакнинг ранги ўчиб кетибди. Эринг корхона бошлиғи бўлса, ўзингизга йўла-да...». «Ахир у киши мактаб қураптилар. Мендан бой одам бор эканми, — дебди у ҳам қошларини керганча бўш келмай. — Ялтир-юлтир кийим-бош адо бўлар, лекин эзгу ишдан келадиган савобнинг ниҳояси йўқ...». Бу гапни эшитган аёллар ер чизиб қолишибди-ю, эртасига бири бир

«Дадаси, сизни шогирдларингиз сўраб келишибди». Кудрат муаллим рафиқасининг овозидан ўзига келди. Анча хаёлга толиб қолибди чоғи. Кун ҳам чошгоҳга яқинлашибди. Уни кейинги йилларда дард анча толиқтириб қўйди. Лекин қадами етмаса-да, хаёли мактабдан узоклашган эмас. Ҳамкасбларидан маслаҳатларини сира аямайди. Билим даргоҳининг тумандаги салкам тўқсонга таълим муассасаси орасида узлуксиз кучли ўнлик сафидан тушмай келадиганидан мамнун. У эккан тераклар эса ҳамон бўй чўзиб турибди. Аниқроғи, ҳосилгани ўрнидан яна янги қўш-қўш ниҳоллар бўй кўрсатиб, дарахтга айланмоқда. Яқинда ана шулар ҳисобидан қўшимча лаборатория хоналари қурилди. Яна қанча-қанча режалар бор...

Ойбуви ОЧИЛОВА

MAKTABDAN TASHQARI TA'LIM MUASSASALARI XODIMLARINING AVGUST KENGASHLARINI O'TKAZISH YUZASIDAN TAVSIYALAR

2010-2011 o'quv yili oldidan maktabdan tashqari ta'lim muassasalari Avgust kengashlarini o'tgan o'quv yili yakuniy tahlillariga asoslangan holda, interfaol shakllardan foydalanib, talabchanlik va ishchanlik ruhida o'tkazish ko'zda tutilmoqda.

Kengashlar maktabdan tashqari ta'limdagi mavjud yo'nalishlar bo'yicha sho'balarga bo'lingan holda tashkil etiladi. Unga hududlardagi mahalla fuqarolari yig'inlari, turli davlat va nodavlat jamoat tashkilotlari, homiy tashkilotlar vakillari, ta'lim yo'nalishida uzoq yillar samarali mehnat qilgan va hozir nafaqada bo'lgan ustoz-murabbiylar hamda joylardagi xalq ta'limi boshqaruv organlari xodimlari, shuningdek, ustahunarmandlar, to'garak dasturlari mualliflari, «Yil to'garak rahbari» tanlovi g'oliblarini taklif etish maqsadga muvofiq. Yalpi yig'ilishlarni ochiq muloqot shaklida, sho'ba yig'ilishlarini esa muammoli mavzularga bag'ishlab o'tkazishga e'tibor qaratish lozim.

Ochiq muloqot davomida o'quvchi yoshlarni kasb-hunarga qiziqtirish, «Usta-shogird» an'anasini davom ettirish, joylarda mahalliy hokimliklar bilan kelishib, har bir shahar va tumandagi jami o'quvchilar sonini hisobga olgan holda ochiladigan zamonaviy «Barkamol avlod» markazlari va uning qishloq joylardagi filiallarini o'quv metodik qo'llanmalar, tavsiyalar, o'tkaziladigan mashg'ulotlar uchun zarur bo'lgan plakatlar, didaktik materiallar bilan ta'minlash masalasi muhokama etiladi.

Sho'balarda ishida Prezident I. Karimovning «Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch» asari mazmunidan kelib chiqib, ta'lim islohotlarini yanada chuqurlashtirish, bu borada maktabdan tashqari ta'lim muassasalarini oshirish, xususan, olib borilayotgan ma'naviy-ma'rifiy ishlarni takomillashtirish, o'quvchi-yoshlarni ona Vatanga muhabbat, ishonch ruhida tarbiyalash, diniy aqidaparastlik, jinoyatchilik, giyohvandlik illatlariga qarshi olib boriladigan faoliyat ko'lamini kengaytirish, tarbiyasi og'ir o'quvchilarni to'garaklarga jalb etish masalalariga alohida to'xtalib o'tish lozim.

Qatnashchilar o'zaro ijodiy fikr bildirishlari, maktabdan tashqari ta'limga oid muammolarga yechim topishlari va 2010-2011 o'quv yilida o'zi uchun zarur deb hisoblagan ko'rsatmalarni olishlari uchun sharoit yaratish maqsadida sho'ba yig'ilishlarini seminar-trening shaklida 3 yo'nalishda tashkil etish maqsadga muvofiqdir.

1-sho'ba. «Rahbar va pedagog xodimlarning ma'naviyatini oshirish — mukammal shaxs kamolotini ta'minlash omilidir». Unda:

— 2009-2010-o'quv yili — «Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligi o'quv yili» ning yakunlari, erishilgan samara, ta'lim-tarbiya jarayonining ma'naviy-ma'rifiy ishlar bilan uyg'un olib borilganligi;

— ta'lim muassasalarida ma'naviy muhitning yaratilganligi, markaz rahbarining xodimlar faoliyatiga yangicha yondashuv metodlari;

— ta'lim tizimini boshqarishda omilkorlik, ijodkorlik, talabchanlik, va ayni paytda, mehribonlik xususiyati hamda ishni izchillik bilan oqilona olib borishda rahbar mas'uliyati;

— «Rahbar ma'naviyati — ibrat namunasi» mavzusida fikr-mulohazalar;

— markaz rahbarlari faoliyatining yil yakunlari, tahlillari, istiqbol rejalarini va rahbar ishlarining samaradorligini oshirish yo'llari;

— ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirishda zamonaviy axborot texno-

logiyalaridan foydalanish;

— maktabdan tashqari ta'lim tizimida marketing xizmatining yangi yo'llarini topib, takomillashtirish;

— homiyilar bilan ishlash yo'llarini izlash kabi masalalar muhokama qilinadi.

2-sho'ba. «Ta'lim muassasasida uslubchining o'rni va vazifasi». Ushbu sho'ba quyidagi mavzularni qamrab oladi:

— ilg'or pedagogik ish tajribalarini o'rganish, umumlashtirish va ommalashtirishning shakl va uslublarini izlash;

— ish rejalar va dasturlarning to'g'ri va samarali bajarilishini nazorat qilish, o'quvchilarning to'garak dasturlarini o'zlashtirish darajasi monitoringini yuritishning yangicha usullarini izlab topish;

— davlat talablarining bajarilishi yuzasidan faoliyat tahlili;

— to'garak rahbarlari metodbirlashma faoliyatini takomillashtirish;

— xonalarni hozirgi zamon talablari darajasida jihozlash va ulardan samarali foydalanish yo'l-yo'riqlari;

— turli uslubiy qo'llanmalar, tavsiyalar tayyorlash;

— zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash usullarining yangi yo'llarini izlash, o'quvchilar qamrovini oshirish borasida izlanish.

3-sho'ba. «To'garak mashg'ulotlarini ilg'or pedagogik texnologiya asosida tashkil etish yo'llari», deb nomlanadi va:

— to'garak mashg'ulotlari davomida o'quvchilarni jismonan, aqlan, ma'nan va ruhiy jihatdan shakllantirishni to'laqonli amalga oshirish, ularning kasbga bo'lgan qiziqishlarini rivojlantirish;

— davlat talablari asosida o'quvchilarda zarur bilim, ko'nikma, malakani hosil qilish, o'quv dasturidagi murakkab mavzularni soddalashtirish bo'yicha takliflar berish;

— «Ochiq to'garak mashg'ulotlari»ni tashkil etish va o'zaro mashg'ulot tahlillarini o'tkazish;

— o'quvchilarning maktabdan tashqari bo'sh vaqtlarini qamrab olishga erishish, ularni to'garaklarga qiziqtirish, turli tadbirlarga jalb etish usullari;

— maktabdan tashqari ta'lim muassasasining oila, maktab, mahalla bilan hamkorlikda ish olib borishini ta'minlash;

— pedagogik jarayonlarni insonparvarlashtirish asosida bola shaxsiga hurmatni shakllantirish;

— milliy istiqloq g'oyasi mavzularidagi mashg'ulotlarga ko'rgazmali materiallar tayyorlash;

— mashg'ulotlarni yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanib, muzeylarda o'tkazishni tashkil etish kabi masalalar yuzasidan tahlil, taklif va mulohazalar o'rta taga tashlanadi hamda o'z yechimini topadi.

Sho'balarda jarayonida yana quyidagi muhim yo'nalishlarga ham e'tibor qaratish lozim:

— maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya sifati hamda samaradorligini oshirish;

— ta'lim muassasalarining ish faoliyatlarini rejalashtirishda mahalliy hududning o'ziga xos xususiyatlari, ota-onalar va bolalarning qiziqishlari asosida to'garaklar tarmoqlarini kengaytirish;

— muassasalarda pullik xizmat ko'rsatuvchi to'garaklar, kurslar tashkil etish bo'yicha ichki imkoniyatlarni hisobga olish;

— muassasalarning davlat va nodavlat tashkilotlari bilan hamkorligini yo'lga qo'yish yuzasidan chora-tadbirlar belgilash;

— iqtidorli bolalar bilan ishlashda maxsus dasturlar ishlab chiqish;

— ta'lim muassasalarida chet el vakolatxonalarini, milliy-madaniy markazlar bilan o'zaro hamkorlikni yo'lga qo'yish,

o'quvchi-yoshlarni do'stlik, o'zaro birodarlik, milliy va umumbashariy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash;

— muassasalar qoshida kutubxonalar faoliyatini yanada jonlantirish, kitob jamg'armasini bolalar adabiyotlari bilan boyitish;

— muassasalarning moddiy-texnik bazasini xatlovdan o'tkazish va uni mustahkamlash bo'yicha homiyilar yordamini tashkil etish, qo'shimcha mablag'lar topish imkoniyatlarini tahlil etgan holda aniq istiqbolli chora-tadbirlar ishlab chiqish;

— Maktabdan tashqari ta'limga qo'yilgan davlat talablarida belgilab berilgan vazifalardan kelib chiqqan holda quyidagi vazifalar bajarilishini ko'zda tutish:

— bolalarning to'garaklarga qiziqishlarini oshirib borish;

— to'garak a'zolarini astoydil mehnat qilishga va o'z mehnatlari samarasidan faxrlanishga odatlantirish;

— o'quvchilarni izlanuvchanlik, yaratuvchanlik, loyihalashtirish ishlariga jalb etgan holda malakalarini oshirish;

— to'garak a'zolarining ijodiy, tashkilotchilik qobiliyatlarini hamda iqtisodiy va huquqiy bilimlarini o'stirish;

— nazariy ta'limni amaliyot bilan bog'lay olish;

— o'quvchilarning ota-onalari bilan hamkorlikda ishlash;

— hukumatimizning ta'lim-tarbiyaga oid barcha qaror va hujjatlarini muntazam o'rganib borish va ish faoliyatiga tatbiq etib borish;

— to'garak a'zolarida ona Vatanga, xalqiga bo'lgan sadoqatni shakllantirish, milliy qadriyatlarimiz va an'analarimizga bo'lgan hurmatini oshirish.

Yangi 2010-2011-o'quv yilida amalga oshirilishi lozim bo'lgan quyidagi dolzarb masalalarga Avgust anjumani qatnashchilari diqqat-e'tiborini qaratishi zarur:

— Xalq ta'limi vazirligining «2008—2012 yillarda uzluksiz ta'lim tizimini mazmunan modernizatsiyalash va ta'lim-tarbiya samaradorligini yangi sifat darajasiga ko'tarish dasturi»ni bajarish yuzasidan vazirlik tomonidan belgilangan tadbirlarni o'z vaqtida amalga oshirish;

— ta'lim jarayoniga yangi pedagogik texnologiyalarni olib kirish, bu sohadagi tajribalarni keng yoyish va ommalashtirish;

— maktabdan tashqari ta'lim muassasalarini kompyuterlar bilan ta'minlash holatini yaxshilash, mahalliy hokimiyatlar bilan kelishilgan holda ularni modem, elektron pochta va internet tarmog'iga ulash;

— maktabdan tashqari ta'lim yo'nalishida jismoniy tarbiya va sportning chinakam ommaviylikni ta'minlash maqsadida to'garaklar, seksiyalar sonini ko'paytirish;

— maktabdan tashqari ta'lim muassasalarining uslubiy qo'llanmalar, tavsiyalar, to'garak dasturlari bilan to'liq ta'minlanishiga erishish;

— maktabdan tashqari ta'lim muassasalar kutubxonalar fondini zarur siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy, badiiy, o'quv adabiyotlari, gazeta va jurnallar bilan ta'minlash yuzasidan hokimliklarga talab va takliflar bilan chiqish;

— maktabdan tashqari ta'lim muassasalarining respublika va mahalliy ommaviy axborot vositalari, radio va televidenie bilan hamkorligini kuchaytirish;

— maktabdan tashqari ta'lim muassasalarini pedagog kadrlar bilan yetarlicha ta'minlash chora-tadbirlarini ko'rish, bu sohadagi kamchilik va nuqsonlarga barham berish, kadrlar muammosi yuzasidan ta'limning boshqaruv organlariga tegishli takliflar tayyorlash;

— MTTM binolariga e'tiborni qaratish — zarur xom ashyolar, asbob-uskunalar, jihozlar va zamonaviy mebellar bilan ta'minlash;

Xulosa qilib aytganda, maktabdan tashqari ta'lim bugungi kunda o'sib kelayotgan yosh avlodni ma'naviy yetuk, jismonan sog'lom qilib tarbiyalash bilan bir vaqtda, ularga kelajakda o'z o'rinlarini topishlari uchun imkoniyat yaratish, qiziqishlari va ehtiyojlari asosida zamonaviy va milliy yo'nalishdagi kasb-hunar sirlaridan boshlang'ich saboq berish va har tomonlama barkamol shaxs bo'lib shakllanishiga zamin yaratishi lozim.

MAXSUS TA'LIM MUASSASALARIDA AVGUST KENGASHLARINI O'TKAZISH YUZASIDAN TAVSIYALAR

Maxsus ta'lim muassasalarida va Mehribonlik uylarining moddiy-texnik bazasi, ta'lim mazmuni va samaradorligini takomillashtirish, kadrlar salohiyatini oshirish masalalari davlat e'tiboridadir. Respublikamizda bola huquqlarini kafolatlash, ularning har tomonlama yetuk bo'lib voyaga yetishlari uchun barcha zarur sharoitlarni yaratish, ta'lim olish va muhofazalanish masalalari davlat siyosati darajasiga ko'tarilganligi, bu masala joriy yilda yangicha mazmun-mohiyat kasb etayotganligiga alohida to'xtalib o'tish joiz. «Barkamol avlod» yili Davlat dasturi asosida alohida yordamga muhtoj bolalar va o'smirlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, ta'lim-tarbiya jarayonini ularga mos ravishda tashkil etish, sog'lom jamiyatga tenglash trishdek o'ta mas'uliyatli vazifalar bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda.

Maxsus ta'lim sohasida o'tkaziladigan Avgust kengashlari yig'ilishlarida ham o'tgan o'quv yili davomida amalga oshirilgan ishlarni sarhisob etish, galdagi vazifalarni belgilash, yangi pedagogik texnologiyalarni targ'ib qilish, ilg'or ish tajribalarni ommalashtirish, muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish masalalari muhokama etiladi.

Kengash sho'ba yig'ilishlarida o'quvchi yoshlarning amaliy ijodiy ishlaridan namunalar, ijodkor o'qituvchilar tomonidan yaratilgan o'quv va uslubiy qo'llanmalar, tavsiyalar hamda yangi avlod darsliklari ko'rgazmasi tashkil etiladi.

Sho'ba yig'ilishlari seminar-trening, bahs-munozara, ma'ruza, davra suhbat, ko'chma mashg'ulotlar tarzida interfaol usullar yordamida ishchanlik ruhida amalga oshirilishi zarur. Shuningdek, unda davlat ta'lim talablari ijrosi va o'quv dasturlarining o'zlashtirilishi masalalari, ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash muammolari ko'rib chiqiladi.

Treninglarda «Ishbilarmon o'yin», «Rolli o'yin», «Loyiha tayyorlash», «Klaster», «Debat», «Zanjir», «Ven diagrammasi», «BBB» metodi, «Zig-zag strategiyasi», «Qarama-qarshi munosabat» metodi, «Video-topishmoq» metodi, «Qora quti» metodi, «Aqliy hujum», «Insert» strategiyalari mini-ma'ruza bilan uyg'unlashtiriladi.

Quyidagi mavzular mavjud ehtiyoj asosida maxsus ta'lim sho'ba yig'ilishlarida muhokama etilishi maqsadga muvofiqdir.

Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar maktab-internatlari sho'basida muhokama etiladigan masalalar:

1. Eshitishda muammosi bo'lgan o'quvchilarga ona tili fanini o'qitishda uzviylik va uzluksizlikni ta'minlash.

2. Maxsus maktablarda o'quv fanlarini o'qitishda yangi usullardan foydalanish.

3. Maxsus maktab o'quvchilarining tarbiyalanganlik darajasini aniqlash mezonlari.

4. Ona tili darslarida o'quvchilarning yozma ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.

5. "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar — ta'lim samaradorligini oshirish omili sifatida" mavzusida bahs-munozarali trening tashkil etish.

6. Pedagogik kengash, metodik birlashmalar faoliyatini interfaol tarzda olib borish yo'llari.

7. Maxsus maktab tarbiyachilari ishini rejalashtirish.

8. Pedagog kasbiy faoliyatini tashxis qilish vositasida metodik salohiyatini oshirish.

9. Ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish.

10. O'quvchilar huquqiy madaniyatini shakllantirish jarayonida O'zbekiston va xalqaro qonunchilikni targ'ib etish yo'llari.

11. Darslarda loyihalash metodikasidan foydalanish.

12. Tarbiyalanuvchilarni turli to'garakdarga jalb qilish yo'llari.

13. O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar hamda muammolar.

Ko'zi ojiz va zaif ko'ruvchi bolalar maktab-internatlar sho'basida muhokama etiladigan masalalar:

1. Maxsus maktablarda ilg'or pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi.

2. Ijtimoiy-maishiy yo'nalish mashg'ulotlarida noan'anaviy usullardan foydalanish.

3. Maktablarning tarbiyaviy ish jarayonlarida innovatsion usullardan foydalanish.

4. Mayda qo'l motorikasi mashg'ulotlarida samarali pedagogik texnologiyalarni qo'llash.

5. Informatika fanining samaradorligini oshirishda maxsus kompyuter va tiflotexnika vositalaridan foydalanish.

6. Takomillashtirilgan DTS va o'quv dasturlarini o'zlashtirishdagi muammolar.

7. Maxsus maktablarda ma'naviy-ma'rifiy ishlarni samarali tashkil etish yo'llari.

8. Pedagogik kengash, metodik birlashmalar faoliyatini interfaol tarzda olib borish yo'llari.

Yordamchi maktablar sho'basida muhokama etiladigan masalalar:

1. Yordamchi maktabda o'quv fanlarini o'qitishda noan'anaviy ta'lim metodlaridan foydalanish.

2. Logopedik ishda hujjatlarni yuritishga qo'yilgan zamonaviy talablar.

3. Ijtimoiy-maishiy yo'nalish darslarida interfaol usullarni qo'llash.

4. O'quvchi bilim va malakalarini baholashda ijodiy ishlarning o'rni.

5. Yordamchi maktab o'quvchilarini mustaqil hayotga tayyorlash yo'nalishlari.

6. Maxsus maktabda psixolog faoliyatining asosiy yo'nalishlari.

7. Uslubiy ishlar tizimida axborot texnologiyalarining o'rni.

8. Mehnat ta'limi yo'nalishlarini kengaytirish usullari.

9. Maxsus maktablarda ilg'or pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi.

10. Darslarda fanlararo integratsiyani amalga oshirish.

Mehribonlik uyi tarbiyachilarining sho'basida muhokama etiladigan masalalar:

1. Oila-mahalla-maktab va jamoatchilik bilan hamkorlik yo'llari.

2. Mehribonlik uyi tarbiyalanuvchilarining huquqiy bilimlarini oshirish.

3. O'smirlar o'rtasidagi huquqbuzarliklarning oldini olish borasida olib borilayotgan ishlar samaradorligini oshirish.

4. Mehribonlik uylarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni samarali tashkil etish yo'llari.

5. Tarbiyalanuvchilarni turli to'garakdarga jalb qilish yo'llari;

6. Mehribonlik uyi tarbiyalanuvchilarini oilaga tayyorlash hamda kasb-hunarga o'rgatishning dolzarb masalalari.

7. Mehribonlik uyi tarbiyachilari ishining yangi pedagogik texnologiyalar asosida tashkil qilinishi.

8. Mehribonlik uyi psixologining konsultativ, ta'lim berish va korreksion faoliyati.

"Ta'lim tufgrisida"gi qonun va Kadrlar tayёрлаш миллий дастурида ўқитувчининг касб тайёргарлиги, методик маҳорати, умумий маданий савияси таълими тизимини ислоҳ қилишида бош мезон эканлиги ўз аксини топган.

Жумладан, "Таълим тўғрисида"ги қонуннинг 16-моддасида "Кадрлар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш уларнинг касб, билим ва кўникмаларини чуқурлаштириш ҳамда янгилашни таъминлайди" деб таъкидланган. Зеро, малака ошириш қанчалик такомиллашган бўлса, таълим тизими шу даражада ривожланган бўлади.

Қонуннинг ушбу талаби тўлиқ бажарилишини кафолатлаш учун малака ошириш тизими ҳар бир халқ таълими ходимининг мунта-

Malaka oshirish

ни ўз ичига олади:

— ҳар бир педагог ходимнинг методик маҳоратини ошириш ва уларни мутахассислиги бўйича сўнги янгиликлар билан таништириш;

— касбий-педагогик фаолиятининг юқори даражада бўлишини таъминлаш учун зарур бўлган иш кўникмаларини мустаҳкамлаш;

— янгиликка интилувчанлик ва мустақил ўқиб-ўрганиб боришга доим зарурат сезишни улар онгига сингдириш;

— ўқув жараёнига ахборот коммуникацион технологияларни жорий қилиш.

Ушбу мақсадларга йўналган-

ДИАГНОСТИК ТАҲЛИЛ

ТИНГЛОВЧИ ФАОЛЛИГИНИ ОШИРАДИ

зам малака ошириб боришини таъминлаши талаб қилинади. Ҳар бир ўқитувчи ўз фанига ҳамда баркамол авлод тарбиясига доир кундалик ахборотни мунтазам ўрганиб, ўз иш фаолиятига тўлиқ татбиқ қилиб бориши натижа-сидагина таълим-тарбия жараёнининг замон талаблари даража-сида бўлишига эришилади.

Халқ таълими тизими халқимиз ва давлатимиз олдигаги вазифаларни тўлиқ бажариши учун баркамол авлод тарбиясини амалга ошириш юзасидан тўхтовсиз ўсиб бораётган талабларга мувофиқ равишда узлуксиз такомиллашиб бориши лозим. Шундагина у ўз зиммасидаги ижтимоий буюртмаларни талаб даражасида бажара олади.

Ҳозирги ўқувчи кўплаб ахборотларни олиш имконига эга. Аммо барча ўқитувчида ҳам ушбу имконият мавжуд бўлмаслиги мумкин. Айрим ўқитувчиларимизнинг тайёргарлик даражалари замон талабларига мос бўлмагани сабабли уларнинг ўзлари изланишлари, замонaviy ахборот технологияларидан хабардор бўлишлари керак. Халқ таълими ходимларининг малакасини оширишда уларнинг касбий билим ва малакаларини "Таълим тўғрисида"ги Қонун талабларига мувофиқ чуқурлаштириш ҳамда янгилаш бош мақсад бўлиб, у қуйидагилар-

ликни таъминлаш малака ошириш фаолиятида янги таркиб, мазмун ва шаклни жорий қилишга замин яратади.

Малака ошириш курслари ўқув режаси ва машғулотлар мазмуни замонaviy талаблар асосида янгилаб бориш, тингловчилар билан малака ошириш курсларининг ўқув мавзу-режа ва дастурларини муҳокама қилиб, уларнинг таклиф ва эҳтиёжлари асосида зарур ўзгартиришлар киритиш, педагог ходимларнинг касб маҳоратини такомиллаштириш учун зарур шароитлар яратиш, курс давомида тингловчиларнинг ўзаро таъриба алмашишларини ташкил қилиш, уларни қийнаб келаятган саволларга жавоб бериш, муаммолар, жавобсиз қолган талаб-истаклари ва эҳтиёжларини аниқлаш, тингловчиларнинг билим ва кўникмаларини курс бошланишида ва охирида тест синовлари асосида аниқлаш ҳам ўта муҳим.

Малака ошириш сифатини назорат қилишда педагогик диагностика усулларидан фойдаланиш, оlingan натижалар таҳли-ли асосида малака оширишни такомиллаштириш чораларини қабул қилиш каби масалалар ушбу соҳанинг ҳозирги вазифаларини ташкил қилади. Ҳўш, диагностика таҳлил қандай ўтказилади?

2010 йил май ойидаги Қашқадарё вилоят педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти Мактабгача ва бошланғич таълим кафедрасининг бошланғич таълим (ўрта махсус) «Р» курс тингловчилари фаолиятининг диагностика таҳлили қуйидагича олиб борилди (жадвалга қаранг):

Жадвал асосида курсга қабул қилинган тингловчилар билан ой давомида иш олиб борилди. Ой охирида натижалар жамланиб, умумий балл жадвали тўлдирилди. Натижаларга кўра, жадвалнинг охири графаси бўйича ўринлар белгиланади. Қишлоқ мактаблари қиёфасини ҳамда таълим-тарбия жараёнини тубдан яхшилаш шу мактабларда бевосита фаолият юритаётган ўқитувчи-

лар олиб бораётган иш мазмуни яхшилаш орқали амалга оширилади. Бу соҳадаги масалалар тўхтовсиз такомиллашиб, мураккаблашиб бориши муносабати билан ўқитувчилар билим даражасини юксалтириш, сифат ва самарадорлигини ошириш бўйича янги имкониятларни излаб топиш, ўқитиш усулларини муттасил янгилаб бориш, уларни замонaviy илғор педагогик технологиялар асосида олиб бориш талаб қилинади. Бу масалаларда қишлоқ мактабларининг ўқитувчилари малакасини ошириш мазмуни ва усулларини жаҳон мамлакатларидаги илғор таърибалар асосида такомиллаштириб бориш мақсадга мувофиқ.

Малака ошириш жараёнида ўқитувчиларга дарсни замонaviy педагогик технологиялар асосида ташкил этиш, ўқувчи шахсини ҳар томонлама ривожлантириш ва дунёқарашини кенгайтириш ҳамда ўқувчининг билиш жараёнини фақат репродуктив усулда ташкил этиш билан кифояланмасдан, балки ижодий фикрлаш-ни ҳам шакллантирадиган усулларни жорий этишни ҳам ўргатиш керак. Шундагина ўқитишда самарали натижаларга эришишимиз мумкин.

Абдухамид РАҲМОНОВ,
Қашқадарё ВПКҚТМОИ
Мактабгача ва бошланғич таълим кафедраси ўқитувчиси

№	Тингловчининг исми	Туман	Мактаб №	Кириш	Кириш	Она тили	Математи-	Дарс	Малака	Сўнги	Чиқиш	Мазмурий	Ингизоми	Умумий	Ўрни	
				Дастури	тести	диктант	ка ёзма иш	тақдироти	иши ҳимояси	Дастур	Дастури	таъбир	Умумий	тўпланган балл		
1.	Аҳмедова Диасўз	Китоб	21	7	42	3	3	82	100	100	78	84	8	25	412	3
2.	Бахронова Раъно	Косон	8	7	52	5	5	84	84	76	82	6	25	426	2	
3.	Дўстова Гўзал	Шаҳрисабз	20	7	28	3	3	80	78	80	80	7	20	386	5	
4.	Жалилова Шаҳноза	Китоб	35	7	28	3	4	86	80	82	80	8	20	398	4	

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ИСТИҚЛОЛ КЎЗГУСИДА

1991

Вилоятдаги жами мактаблар сони — 357та.
Шундан:

замонавий типдаги — 63та;
мослаштирилганлари — 262та;
авария ҳолатидаги — 32та.

Мактабларнинг моддий-техника базаси:
дарсликлар таъминоти — 78,5 фоиз;
ўқув-лаборатория жиҳозлари билан
таъминланганлиги — 42,6 фоиз;
компьютер, ахборот технологиялари билан
таъминланганлиги — 0 фоиз;
мебель жиҳозлари билан
таъминланганлиги — 31,5 фоиз.

Вилоят болалар спорт объеклари:
спорт залига эга мактаблар сони — 87та;
болалар спорт объеклари сони — 8та;
болалар спорт объекларининг спорт анжомлари ва
ускуналари билан таъминланганлиги — 25,2 фоиз;
ёшларнинг оммавий спортга
қамраб олинганлиги — 34,3 фоиз.

Вилоятдаги мусиқа ва санъатга
ихтисослаштирилган мактаблар сони — 7та.

Шундан:
замонавий типдаги — 0 та;
мослаштирилганлари — 5та;
авария ҳолатидаги — 2та.

Вилоятдаги хунар-техника билим
юртлари сони — 13та.

Шундан:
замонавий типдаги — 7та;
мослаштирилганлари — 5та;
авария ҳолатидаги — 1та.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими
муассасалари моддий-техника базаси:
ўқув-лаборатория жиҳозлари билан
таъминланганлиги — 30 фоиз;
компьютер ҳамда ахборот технологиялари
билан таъминланганлиги — 15 фоиз;
мавжуд техника воситалари сони — 300та.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими
муассасаларининг кадрлар билан
таъминланганлиги:
педагог ва муҳандис педагоглар умумий
сони — 650 нафар;
Шундан:
фан номзодлари — 3 нафар;
олий маълумотли ўқувчилар — 376 нафар.

Ўрта махсус, касб-хунар
таълими йўналишлари бўйича
мутахассисликлар умумий сони — 45та;
хунар-техника билим юртларига
қамраб олинган ўқувчилар умумий
сони — 7300 нафар.

Вилоятдаги олий таълим муассасалари сони — 1та:
Навоий давлат педагогика институти

ОўЮнинг ўқув-лаборатория жиҳозлари билан
таъминланганлиги — 33 фоиз;
компьютер билан таъминланганлиги — 10 фоиз.

Профессор-ўқитувчилар сони — 152 нафар.
Шундан:
профессорлар — 2 нафар;
фан номзодлари — 41 нафар;
талабаларнинг умумий сони — 1646 нафар.

Олий таълим муассасаси бўйича
мутахассисликларнинг умумий сони — 10та.
Касблар умумий сони — 1та.

1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009

● Мустақиллик йилларида вилоят халқ таълими тизимида хизмат қилаётган педагог ходимларнинг 16 нафари «Ўзбекистон халқ ўқитувчиси», 14 нафари «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ таълими ходими», 18 нафари «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси» faxрий унвонини олишга муваффақ бўлдилар. Шунингдек, 1 нафари «Фидокорона хизматлари учун», 10 нафари I даражали «Соғлом авлод учун», 13 нафари II даражали «Соғлом авлод учун», 17 нафари «Дўстлик», 1 нафари «Меҳнат шухрати» орденлари, 43 нафари эса «Шухрат» медали билан тақдирланди.

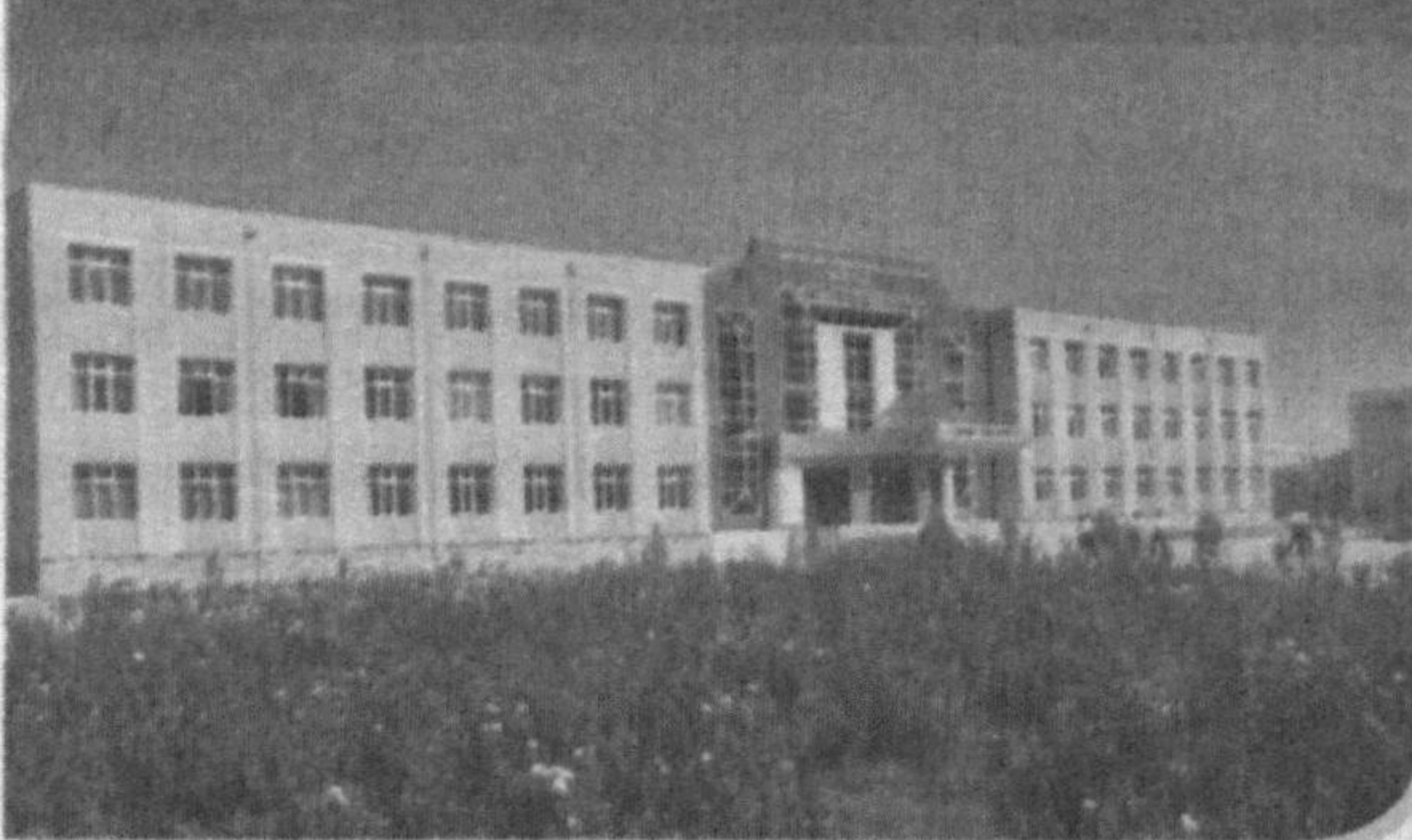
● Ҳозирда 10та туман(шаҳар) ХТБлари ҳузурида "Илғор педагогик технология маркази", 11та ахборот ресурслар маркази, 18та фанлар бўйича ижодий гуруҳлар, 67та «Ёш ўқитувчилар мактаби» фаолият юритмоқда.

● Вилоят бўйича 21та таянч мактаби, 68та фанлар бўйича таянч мактаби ташкил этилган. Улар ҳузурида 59та «Худудий методик хизмат кўрсатиш маркази» фаолият юритмоқда.

● 2005 — 2010 йиллар давомида «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» кўрик-танловининг республика босқичида 22 нафар ўқитувчи муваффақиятли иштирок этиб, улардан 8 нафари faxрли биринчи, 7 нафари иккинчи, 7 нафари учинчи ўринни эгаллашга муваффақ бўлишди.

● 2007 йили «Йил тарбиячиси» кўрик-танловининг республика босқичида Навоий шаҳридаги 10-мактабгача таъ-

Ўрта махсус, касб-хунар таълими

ресурс марказининг фаолияти 1-ўринга муносиб топилди.

● Навбахор педагогика коллежи жамоаси «Уйла, изла, топ» интеллектуал ўйинида иштирок этиб, республикада faxрли 1-ўринни забт этишга муваффақ бўлди.

● Ҳиндистоннинг Деҳли шаҳрида бўлиб ўтган Европа чемпионатида спортнинг «Карате-до» тури бўйича иштирок этган Навоий спорт коллежи ўқувчиси Зайниддин Норбўтаев 3-ўринни эгаллаб, жаҳон чемпионатида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди.

● Туркиянинг Анкара шаҳрида бўлиб ўтган эркин кураш бўйича халқаро турнирда Навоий спорт коллежи ўқувчилари Дилором Ражабова, Уғилой Ҳожиева, Ҳилола Бахромова муваффақиятли иштирок этиб, faxрли ўринлар соҳибалари бўлишди.

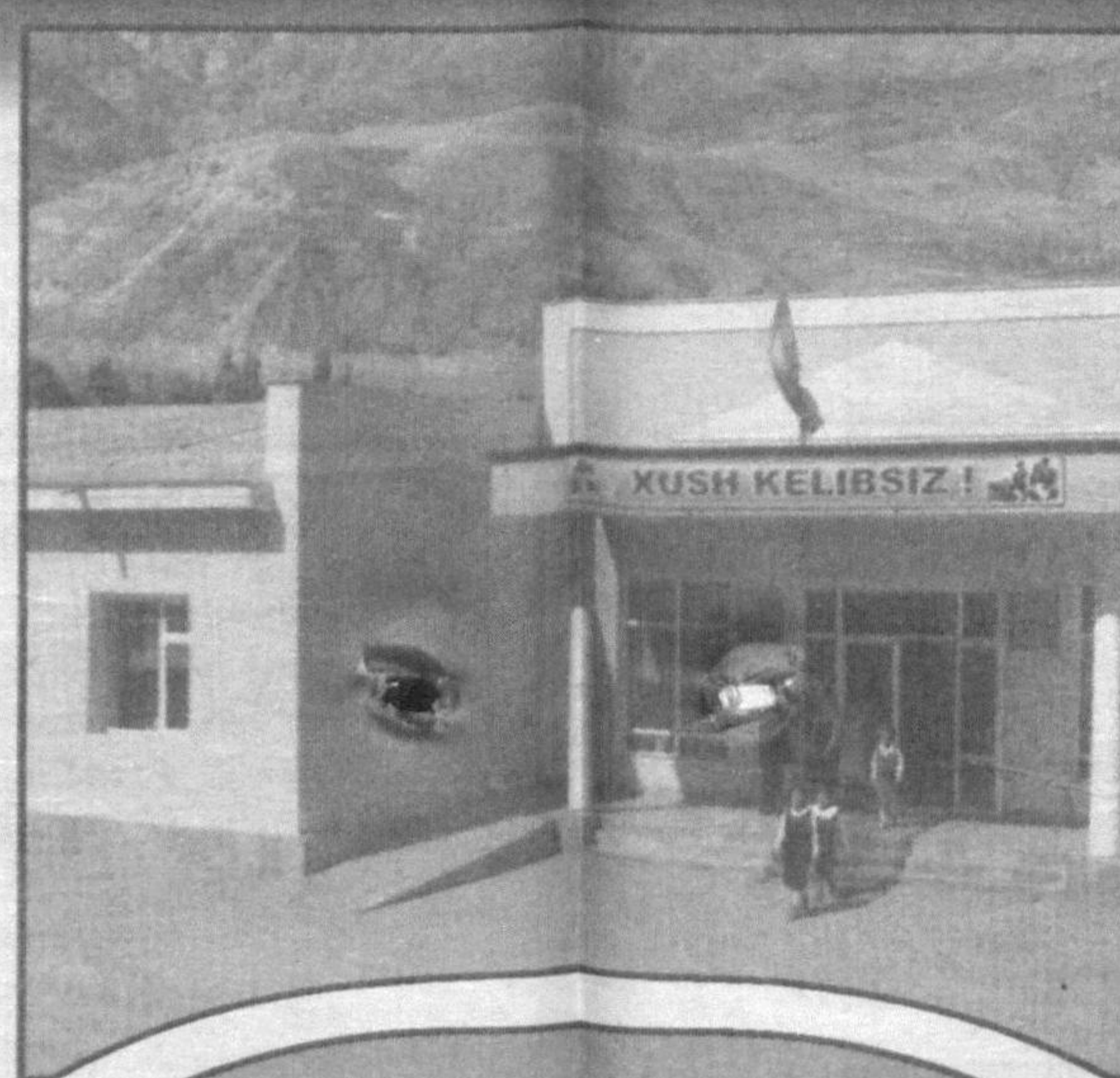
● Жорий йилнинг ўтган олти ойи давомида академик лицей ва касб-хунар коллежларининг 81 нафар ўқувчилари 45та халқаро спорт мусобақаларида қатнашиб, улардан 43 нафари faxрли 1-2-3-ўринларни забт этишди.

● Ўзбекистон Республикаси терма жамоалари сафида вилоятнинг 117 нафар спортчилари мамлакатимиз спорт шайини муносиб ҳимоя қилиб келишмоқда.

● Бадий гимнастика бўйича республикамиз шайини барча нуфузли стартларда навоийлик ёш спортчилар Ўзбекистон Республикаси спорт устаси Ульяна Трофимова ва халқаро тоифадаги спорт устаси Жамила Раҳматовалар муносиб ҳимоя қилиб келишмоқда. Жумладан, 2009 йили Ульяна Франция, Россия, Испания, Исроил, Украинада ўтказилган Халқаро Гран-При ва Жаҳон Кубоги босқичларида муваффақиятли иштирок этиб, жаҳоннинг энг кучли 12 спортчиси сафига кирди.

● Вилоятнинг 365 та ўрта мактаблари, 51та касб-хунар коллежлари ва академик лицейларида спортнинг бир неча турлари бўйича таълим муассасаси терма жамоалари ташкил этилган бўлиб, уларда 179688 нафар ўқувчи - ёшлар ўзлари севган спорт турлари бўйича мунтазам машғулотларга қатнашмоқда.

Умумий ўрта таълим

НавДПИ ўқитувчиси Францияда, бир нафари Малайзия давлатининг Мара технология университетиди ўз тажрибаларини бойитиб қайтди.

● Жорий йилда НавДПининг 4 нафар ўқитувчиси «Умумий ўрта таълим фанларини ўқитишда замонавий таълим методларини қўллаш» тажрибасини ўрганиш юзасидан Германия Федератив Республикасида хизмат сафарида бўлиб қайтди.

● «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси томонидан эълон қилинган малакали мураббийларни қўллаб-қувватлаш ва таълим жараёнини яхшилаш мақсадида эълон қилинган танловда НавДКИ ўқитувчилари С.Бозорова, Ш.Носирова, О.Ишназаров ғолибликни қўлга киритди.

● НавДКИ доцентлари Ш.Ўринов, Р.Рўзиева Хитой Халқ Республикасининг Шанхай университетида «Истеъдод» жамғармаси гранти совриндорлари сифатида ўз малакаларини ошириб қайтишди.

● Ўтган йиллар давомида Навоий педагогика институти талабаларининг 5 нафари Беруний номидаги, 22 нафари Навоий номидаги, 10 нафари Улугбек номидаги, 1 нафари Абу Али ибн Сино номидаги давлат стипендияларининг соҳиби бўлишга эришдилар.

Болалар спорти

лим муассасаси тарбиячиси Дилбар Алимова ғолибликни қўлга киритди.

● 2010 йили «Йилнинг энг яхши тўғарак раҳбари» кўрик-танловининг республика босқичида Навбахор тумани "Биоэкосан" маркази тўғарак раҳбари Сайёра Кенжаева II даражали диплом билан тақдирланди.

● 2006 - 2007 ўқув йилида математик лойиҳалар тайёрлаш бўйича Қозоғистон Республикасининг Алмати шаҳрида ўтказилган халқаро олимпиадада Учқудуқ шахрининг 1-мактаб ўқувчилари Рефат Мэфлюдов ва Вашенко Анна, Зарафшон шаҳридаги 10-мактаб ўқувчиси Анастасия Гукова бронза медали совриндори бўлди.

● 2008 йили Навоий шаҳридаги 8-мактаб ўқувчиси Отаёр Холиқов ва Кармана туманидаги 5-мактаб ўқувчиси Жасур Фохиров кимё фанидан ўтказилган 42-халқаро олимпиадада муваффақиятли иштирок этиб, бронза медалини қўлга киритишди.

● 2008 йили бўлиб ўтган фан олимпиадаларининг республика босқичида вилоят мактабларида тахсил олаётган 5 нафар ўқувчи faxрли 1,2,3-ўринларни эгаллашди.

● «Тошкент — ёш ижодкорлар тасвирида» республика кўргазмасида иштирок этган Навоий шаҳридаги 3-мактаб ўқувчиси Шерзод Сайфиевнинг «Ҳайкалтарошлик» йўналиши бўйича бажарган ишлари faxрли 1-ўринга лойиқ топилди.

Олий таълим

● 2006 йили Навоий педагогика институти ўқитувчиларидан 2 нафари Хитой Халқ Республикасининг Шанхай университетида, 2007 йили 3 нафари М.В.Ломоносов номидаги Москва давлат университетида, 2008 йили 1 нафари Франциянинг Пьер Мендес университетида, 1 нафари Санкт-Петербург давлат университетида малака ошириб қайтдилар.

● «Истеъдод» жамғармаси гранти ғолиби сифатида 1 нафар педагог ва муҳандис-педагоглар умумий сони — 5694 нафар;

Шундан: фан номзодлари — 27 нафар;

олий маълумотли ўқитувчилар — 5514 нафар.

● Вилоятдаги олий таълим муассасалари сони — 2та.

Институтлар — 2та.

Навоий давлат педагогика институти:

ўқув-лаборатория жиҳозлари билан таъминланганлиги — 100 фоиз;

компьютер билан таъминланганлиги — 322та.

Профессор-ўқитувчилар сони — 446 нафар.

Шундан: профессорлар — 12 нафар;

фан номзодлари — 83 нафар.

Талабаларнинг умумий сони — 7829:

бакалавриат йўналишида — 7725 нафар;

магистратура йўналишида — 104 нафар.

мутахассисликларнинг умумий сони — 25та:

Бакалавр — 18та;

Магистр — 7та.

● Навоий педагогика институти талабаси Назокат Мухаммадиева Зулфия номидаги давлат мукофоти соҳибаси бўлди.

● Навоий педагогика институти талабаси Ойбек Абдуминов Ўзбекистон Республикаси Президенти стипендианти деган шарафли номни қўлга киритди.

● 1999 — 2010 йиллар давомида талабалар республика фан олимпиадасида иштирок этган Навоий педагогика институти талабаларидан 5 нафари 1-ўрин, 16 нафари 2-ўрин, 18 нафари 3-ўринни эгаллашди.

2010

Вилоятдаги жами мактаблар сони — 365та.

Шундан: янгидан қурилганлари — 11та;
капитал реконструкция қилинганлари — 97та;
капитал таъмирланганлари — 140та;
жорий таъмирланганлари — 94та.

Мактабларнинг моддий-техника базаси:
дарсликлар таъминоти — 98 фоиз;
ўқув-лаборатория жиҳозлари билан таъминланганлиги — 93,2 фоиз;
компьютер, ахборот технологиялари билан таъминланганлиги — 61,7 фоиз;
мебель жиҳозлари билан таъминланганлиги — 78,6 фоиз.

Вилоят болалар спорти объеклари:
спорт залига эга мактаблар сони — 196та;
болалар спорти объеклари сони — 14та;
болалар спорти объекларининг спорт анжомлари ва ускуналари билан таъминланганлиги — 39,9 фоиз;
ёшларнинг оммавий спортга қамраб олинганлиги — 96 фоиз.

Вилоятдаги мусиқа ва санъатга
ихтисослаштирилган мактаблар сони — 10та.

Шундан: замонавий типдаги — 4та;
мослаштирилганлари — 3та;
биноси янгидан қурилаётганлари — 3та.

Вилоятдаги ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари (академик лицей, касб-хунар коллежи) сони — 51та.
Шундан: замонавий типдаги — 34та;
мослаштирилганлари — 17та.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари моддий-техника базаси:
ўқув-лаборатория жиҳозлари билан таъминланганлиги — 90 фоиз;
компьютер, ахборот технологиялари билан таъминланганлиги — 92 фоиз;
мавжуд техника воситалари сони — 1200та.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларининг кадрлар билан таъминланганлиги:
педагог ва муҳандис-педагоглар умумий сони — 5694 нафар;
Шундан: фан номзодлари — 27 нафар;
олий маълумотли ўқитувчилар — 5514 нафар.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича мутахассисликлар умумий сони — 93та.
УМКХТ муассасаларига қамраб олинган ўқувчилар умумий сони — 55277 нафар.

● Вилоятдаги олий таълим муассасалари сони — 2та.

Институтлар — 2та.

Навоий давлат педагогика институти:

ўқув-лаборатория жиҳозлари билан таъминланганлиги — 100 фоиз;

компьютер билан таъминланганлиги — 322та.

Профессор-ўқитувчилар сони — 446 нафар.

Шундан: профессорлар — 12 нафар;

фан номзодлари — 83 нафар.

Талабаларнинг умумий сони — 7829:

бакалавриат йўналишида — 7725 нафар;

магистратура йўналишида — 104 нафар.

мутахассисликларнинг умумий сони — 25та:

Бакалавр — 18та;

Магистр — 7та.

● Навоий давлат кончилиқ институти:

ўқув-лаборатория жиҳозлари билан таъминланганлиги — 100 фоиз;

компьютер билан таъминланганлиги — 383та.

Профессор-ўқитувчилар сони — 214 нафар;

Шундан: профессорлар — 8 нафар;

фан номзодлари — 60 нафар.

Талабаларнинг умумий сони:

бакалавриат йўналишида — 3381 нафар;

магистратура йўналишида — 84 нафар.

Мутахассисликларнинг умумий сони — 10та (бакалавр).

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan ta'lim O'ZBEK tilida olib boriladigan umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun 2010–2011 o'quv yilida foydalanishga tavsiya etilgan darslik va o'quv qo'llanmalar RO'YXATI

T/r	Darslik va o'quv qo'llanmalar nomi	Mualliflar	Nashr etilgan yili	Ta'minlanish turi
1-sinf				
1	Alifbe	R.Safarova va b.	2010	bepul
2	Yozuv daftari	M.G'ulomov	2010	bepul
3	Ona tili	T.G'afforova va b.	2010	bepul
4	O'qish kitobi	T.G'afforova va b.	2010	bepul
5	Matematika	M.Ahmedov va b.	2010	bepul
6	Matematika daftari	M.Jumayev va b.	2010	bepul
7	Atrofimdagi olam	A.Grigoryants	2010	bepul
8	Tasviriy san'at	R.Hasanov	2010	bepul
9	Musiq	H.Nurmatov va b.	2010	bepul
10	Odobnoma	O.Hasanboyeva	2010	bepul
11	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2010	bepul
12	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2008	kutubxona fondi
13	Iqtisod va soliq alifbosi	E.Sariqov va b.	2008	ochiq savdo
14	Salomatlik darslari	D.Sharipova va b.	2007	kutubxona fondi
2-sinf				
1	Ona tili	K.Qosimova va b.	2010	ijara
2	O'qish kitobi	Q.Abdullayeva va b.	2010	ijara
3	Русский язык	R.Talipova va b.	2010	ijara
4	Matematika	N.Bikbayeva va b.	2010	ijara
5	Atrofimdagi olam	P.G'ulomov va b.	2010	ijara
6	Odobnoma	Q.Abdullayeva va b.	2010	ijara
7	Tasviriy san'at	M.Isakova va b.	2010	ijara
8	Musiq	H.Nurmatov va b.	2010	ijara
9	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2010	ijara
10	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2007,2008	kutubxona fondi
11	Iqtisod va soliq alifbosi	E.Sariqov va b.	2008	ochiq savdo
12	Salomatlik darslari	D.Sharipova va b.	2007	kutubxona fondi
3-sinf				
1	Ona tili	S.Fuzailov va b.	2010	ijara
2	O'qish kitobi	M.Umarova va b.	2010	ijara
3	Русский язык	R.Talipova va b.	2010	ijara
4	Matematika	N.Bikbayeva va b.	2010	ijara
5	Tabiatshunoslik	A.Bahromov	2010	ijara
6	Odobnoma	O.Hasanboyeva va b.	2010	ijara
7	Tasviriy san'at	M.Isakova va b.	2010	ijara
8	Musiq	H.Nurmatov va b.	2010	ijara
9	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2010	ijara
10	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2007,2008	kutubxona fondi
11	Iqtisod va soliq alifbosi	E.Sariqov va b.	2008	ochiq savdo
12	Salomatlik darslari	D.Sharipova va b.	2007	kutubxona fondi
4-sinf				
1	Ona tili	R.Ikromova va b.	2009	ijara
2	O'qish kitobi	S.Matchonov va b.	2009	ijara
3	Русский язык	R.Talipova va b.	2009	ijara
4	Matematika	A.Qo'chqarov va b.	2009	ijara
5	Tabiatshunoslik	A.Grigoryants va b.	2009	ijara
6	Odobnoma	O.Hasanboyeva va b.	2009	ijara
7	Musiq	O.Ibrohimov	2009	ijara
8	Jismoniy tarbiya	K.Mahkamjonov va b.	2009	ijara
9	Konstitutsiya alifbosi	O.Karimova	2007	kutubxona fondi
10	Iqtisod va soliq alifbosi	E.Sariqov va b.	2008	ochiq savdo
11	Salomatlik darslari	D.Sharipova va b.	2007	kutubxona fondi
5-sinf				
1	Ona tili	N.Mahmudov va b.	2007	ijara
2	Adabiyot	S.Ahmedov va b.	2007	ijara
3	Русский язык	R.Talipova va b.	2007	ijara
4	Ingliz tili "Fly High English"	L.Jo'rayev va b.	2007	ijara
5	Nemis tili "Deutsch"	M.Qiyomova va b.	2007	ijara
6	Fransuz tili "Bonjour la France"	A.Nosirov va b.	2007	ijara
7	Tarixdan hikoyalar	Q.Usmonov va b.	2007	ijara
8	Matematika	M.Mirzaahmedov va b.	2007	ijara
9	Botanika	O'.Pratov va b.	2007	ijara
10	Tabiiy geografiya boshlang'ich kursi	P.G'ulomov va b.	2007	ijara
11	Informatika	B.Boltayev va b.	2008	ijara
12	Vatan tuyg'usi	H.Sultonov va b.	2007	ijara
13	Musiq	A.Mansurov va b.	2005	kutubxona fondi
14	Jismoniy tarbiya (5-6)	T.Usmonxo'jayev va b.	2006	kutubxona fondi
15	Konstitutsiya olamiga sayohat	V.Kostetskiy va b.	2008	kutubxona fondi
16	Iqtisod va soliq saboqlari	E.Sariqov va b.	2008	ochiq savdo
17	Sog'lom avlod asoslari	D.Ahmedova va b.	2007	kutubxona fondi
6-sinf				
1	Ona tili	N.Mahmudov va b.	2009	ijara
2	Adabiyot	S.Ahmedov va b.	2009	ijara
3	Русский язык	R.Talipova va b.	2009	ijara
4	Ingliz tili "Fly High English"	L.Jo'rayev va b.	2009	ijara
5	Nemis tili «Assalom, Deutsch!»	N.Suxanova va b.	2009	ijara
6	Fransuz tili «Voyage en France»	Z.Abdushukurova va b.	2009	ijara
7	Tarix	A.Sa'dullayev va b.	2009	ijara
8	Matematika	M.Mirzaahmedov va b.	2009	ijara
9	Fizika	N.Turdiyev	2009	ijara
10	Botanika	O'.Pratov va b.	2009	ijara
11	Informatika	B.Boltayev va b.	2009	ijara
12	Geografiya	A.Soatov va b.	2009	ijara
13	Vatan tuyg'usi	H.Sultonov va b.	2007	ijara
14	Musiq	S.Begmatov va b.	2008	kutubxona fondi
15	Jismoniy tarbiya (5-6)	T.Usmonxo'jayev va b.	2006	kutubxona fondi
16	Konstitutsiya olamiga sayohat	V.Kostetskiy va b.	2008	kutubxona fondi
17	Iqtisod va soliq saboqlari	E.Sariqov va b.	2008	ochiq savdo
18	Sog'lom avlod asoslari	D.Ahmedova va b.	2007	kutubxona fondi
7-sinf				
1	Ona tili	N.Mahmudov va b.	2009	ijara
2	Adabiyot	Q.Yo'ldoshev va b.	2009	ijara
3	Русский язык	R.Talipova va b.	2009	ijara
4	Ingliz tili "Fly High English"	L.Jo'rayev va b.	2009	ijara
5	Nemis tili «Assalom Deutsch»	N.Suxanova va b.	2009	ijara
6	Fransuz tili "Bon voyage"	V.Buxin va b.	2009	ijara
7	O'zbekiston tarixi	A.Muhammadjonov	2009	ijara
8	Jahon tarixi	T.Salimov va b.	2009	ijara
9	Algebra	Sh.Alimov va b.	2009	ijara
10	Geometriya	A.Azamov va b.	2009	ijara
11	Fizika	P.Xabibullayev va b.	2009	ijara
12	Kimyo	I.Asqarov va b.	2009	ijara
13	Zoologiya	O.Mavlonov	2009	ijara
14	Geografiya	P.G'ulomov va b.	2009	ijara
15	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari	M.Qarshiboyev va b.	2007	ijara
16	Informatika	B.Boltayev va b.	2009	ijara
17	Musiq	O.Ibrohimov va b.	2008	kutubxona fondi
18	Tasviriy san'at	A.Sulaymonov va b.	2007	kutubxona fondi
19	Jismoniy tarbiya (7-8)	T.Usmonxo'jaev va b.	2007	kutubxona fondi
20	Konstitutsiya olamiga sayohat	V.Kostetskiy va b.	2008	ochiq savdo
21	Iqtisod va soliq saboqlari	E.Sariqov va b.	2008	ochiq savdo
22	Sog'lom avlod asoslari	G.Solihova va b.	2007	kutubxona fondi
8-sinf				
1	Ona tili	M.Qodirov va b.	2010	ijara
2	Adabiyot	S.Olimov va b.	2010	ijara
3	Русский язык	R.Talipova va b.	2010	ijara
4	Ingliz tili «Fly High English»	L.Jo'rayev va b.	2010	ijara
5	Nemis tili «Assalom, Deutsch!»	N.Suxanova va b.	2010	ijara
6	Fransuz tili «Le nouveau voyage en France»	Z.Abdushukurova va b.	2010	ijara
7	O'zbekiston tarixi	Q.Usmonov va b.	2010	ijara
8	Jahon tarixi	U.Jo'rayev va b.	2010	ijara
9	O'zbekiston davlati va huquqi asoslari	O.Karimova va b.	2010	ijara
10	Iqtisodiy bilim asoslari	E.Sarikov va b.	2010	ijara
11	Algebra	Sh.Alimov va b.	2010	ijara
12	Geometriya	A.Rahimqoriyev	2010	ijara
13	Fizika	P.Xabibullayev va b.	2010	ijara
14	Kimyo	I.Asqarov va b.	2010	ijara
15	Odam va uning salomatligi	B.Aminov va b.	2010	ijara
16	Geografiya	P.Musayev va b.	2010	ijara
17	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari	R.Qo'chqor va b.	2007	ijara
18	Informatika va hisoblash texnikasi asoslari	B.Boltayev va b.	2010	ijara
19	Chizmachilik	I.Rahmonov	2010	ijara
20	Jismoniy tarbiya (7-8)	T.Usmonxo'jayev va b.	2007	kutubxona fondi
21	Sog'lom avlod asoslari	G.Solixova va b.	2007	kutubxona fondi
22	Soliqqa tortish asoslari	E.Sarikov va b.	2008	kutubxona fondi
9-sinf				
1	Ona tili	N.Mahmudov va b.	2010	ijara
2	Adabiyot	Q.Yo'ldoshev va b.	2010	ijara
3	Русский язык	Yu.Azizxanova va b.	2010	ijara
4	Ingliz tili «Fly High English»	L.Jo'raev va b.	2010	ijara
5	Nemis tili «Deutsch»	M.Dadaxodjayeva va b.	2010	ijara
6	Fransuz tili «D'un Etat a l'autre»	S.Rahmonov va b.	2010	ijara
7	O'zbekiston tarixi	S.Tillayev va b.	2010	ijara
8	Jahon tarixi	M.Lafasov va b.	2010	ijara
9	Konstitutsiyaviy xuquq asoslari	G.Tansiqbayeva va b.	2010	ijara
10	Iqtisodiy bilim asoslari	E.Sarikov va b.	2010	ijara
11	Algebra	Sh.Alimov va b.	2010	ijara
12	Geometriya	B.Haydarov va b.	2010	ijara
13	Informatika va hisoblash texnikasi asoslari	A.Abdudodirov va b.	2010	ijara
14	Fizika	P.Xabibullayev va b.	2010	ijara
15	Kimyo	I.Asqarov va b.	2010	ijara
16	Biologiya (Sitologiya va genetikasi asoslari)	A.Zikriyayev va b.	2010	ijara
17	Jahon iqtisodiy-ijtimoiy geografiyasi	A.Qayumov va b.	2010	ijara
18	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari	O.Musurmonova va b.	2007	ijara
19	Chizmachilik	I.Rahmonov	2010	ijara

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan ta'lim o'zbek tilida olib boriladigan umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun 2010-2011 o'quv yilida foydalanishga tavsiya etilgan darslik va o'quv qo'llanmalar RO'YXATI

T/r	Darslik va o'quv qo'llanmalar nomi	Mualliflar	Nashr etilgan yili	Ta'minlanish turi
20	Jismoniy tarbiya	T.Usmonxo'jayev va b.	2005	ochiq savdo
21	Sog'lom avlod asoslari	G.Solixova va b.	2007	kutubxona fondi
22	Soliqqa tortish asoslari	E.Sarikov va b.	2008	kutubxona fondi
10-sinf				
1	Ona tili	G'.Abduraxmonov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
2	Adabiyot	B.Kosimov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
3	Русский язык	R.Talipova va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
4	Ingliz tili	J.Jalolov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
5	Nemis tili	B.Zardinova	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
6	Fransuz tili	V.Buxin va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
7	O'zbekiston tarixi	D.Alimova va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
8	Jahon tarixi	G.Hidoyatov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
9	Huquqshunoslik	V.Kostetskiy va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
10	Iqtisodiyot va biznes asoslari	E.Sariqov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
11	Algebra va analiz asoslari	Sh.Alimov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
12	Geometriya	A.Pogorelov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
13	Fizika	M.Shaxmayev va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
14	Kimyo	G.Rudzitis va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
15	Informatika va hisoblash texnikasi asoslari	A.Abduqodirov	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
16	Umumiy biologiya	Yo.To'raqulov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
17	Amaliy geografiya	A.Rafiqov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
18	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari (10-11-s.)	Q.Nazarov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
19	Jismoniy tarbiya (10-11-s.)	T.Usmonxo'jayev va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
20	Chaqiriqqacha yoshlarni tayyorlash (10-11-s.)	H.Jo'rayev va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo

11-sinf				
1	Ona tili	G'.Abdurahmonov va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
2	Adabiyot	N.Karimov va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
3	Adabiyot (majmua)	N.Karimov va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
4	Русский язык	R.Talipova va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
5	Ingliz tili	J.Jalolov va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
6	Nemis tili	B.Zardinova	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
7	Fransuz tili	Z.Abdushukurova va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
8	O'zbekiston tarixi	N.Jo'rayev	2006	kutubxona fondi, ochiq savdo
9	Jahon tarixi	G.Hidoyatov	2006	kutubxona fondi, ochiq savdo
10	Huquqshunoslik	V.Kostetskiy va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
11	Iqtisodiyot va biznes asoslari	E.Sariqov va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
12	Inson va jamiyat	N.Jo'rayev va b.	2006	kutubxona fondi, ochiq savdo
13	Algebra va analiz asoslari	Sh.Alimov va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
14	Geometriya	A.Pogorelov	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
15	Informatika va hisoblash texnikasi asoslari	B.Boltayev va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
16	Fizika	M.Shaxmayev va b.	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
17	Astronomiya	M.Mamadazimov	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
18	Kimyo	A.Muftaxov	2004	kutubxona fondi, ochiq savdo
19	Umumiy biologiya	A.G'ofurov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
20	Milliy istiqlol g'oyasi va ma'naviyat asoslari (10-11-s.)	Q.Nazarov va b.	2007	kutubxona fondi, ochiq savdo
21	Jismoniy tarbiya (10-11-s.)	T.Usmonxo'jayev va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
22	Chaqiriqqacha yoshlarni tayyorlash (10-11-s.)	H.Jo'rayev va b.	2005	kutubxona fondi, ochiq savdo
23	Sog'lom turmush tarzi asoslari va oila	M.Rizamuxamedova va b.	2007	kutubxona fondi

(Davomi bor)

Барча ташвишларни четга суриб, тоғу қирларга саёҳатга чиқишни ким ҳам хоҳламайди, дейсиз. Айниқса, жазирама саратонда салқин шабада эсиб, ҳовурни оладиган ҳушман-зара жойларнинг гашти бошқача. Ахир, виқор ила бўй чўзиб, кўйнида зилол сувларни ўйнатаётган тоғлар, қиру тепаликлар киши руҳиятига хушқайфият бағишлайди-да! Ёз ана шундай сайру саёҳатлар мавсумидир. Катталар қатори ёзги таътилни сабрсиз кутган болақонларнинг шўх ўйин-кулгилари жаранги бу фаслда тепаликлар бағридан эшитилади. Республика ёш саёҳатчилар ва ўлкашунослар маркази томон йўл оларканмиз, кулоғимизга дарвоза олдида турнақатор турган автобуслардаги болақонларнинг овозлари эшитилди. Муассаса остонасидан ичкари кирибоқ орқасига саёҳат сумкаларини осиб олган ўқувчиларнинг қувончи чексизлигига гувоҳ бўлдик. Сабаби, улар қадимий ва навқирон шарқ гавҳари — Самарқанд томон отланишаётган экан...

дан ташқари таълим тизими катта илмий-амалий, таълимий-тарбиявий аҳамиятга эга.

Республика ёш саёҳатчилар ва ўлкашунослар маркази ҳамда унинг ҳудудлардаги муассасалари томонидан анъанавий тарзда кўплаб оммавий тадбирлар ўтказилиб келинади. Жумладан, ҳар йили 27 сентябрь — "Халқаро туризм куни" муносабати билан "Чимён садоси" экосайёҳлик республика фестивали ҳамда май ойида "Май ойи альпиниадаси" ўтказилиши анъана тусига кирган. Шу қаторда "Тоғ сайёҳлиги" ва "Пиёда сайёҳлик" йўналишидаги спорт

ди муассасанинг ташкилий бўлим бошлиғи Б.Эгамов. — Ушбу тизимдаги педагог кадрлар салоҳияти ва маҳоратини ошириш мақсадида "Энг яхши сайёҳлик юриши", "Энг яхши услубий қўлланма", "Энг яхши тўғарак раҳбари" ва "Энг яхши фотоасар" мавзуларидаги

Суратда: 1-ўрин соҳиблари — қашқадарёлик ёш ўлкашунослар.

ЁШ САЁҲАТЧИ-ЎЛКАШУНОСЛАР

Дарвоқе, ўқувчи-ёшлар учун уюштирилаётган саёҳатлар уларнинг дунёқарашлари шаклланишида ҳам муҳим аҳамиятга эга. Узлуксиз таълим тизимининг бир бўғини бўлган сайёҳлик ва ўлкашунослик йўналишидаги мактабдан ташқари таълим муассасалари ўқувчи-ёшларнинг назарий билимларини, истеъдод ва қобилиятларини, тафаккурини шакллантириш мақсадида ёшларга кенг шароит яратиб келмоқда. Айниқса, саёҳат ҳамда ўлкашуносликнинг имконият ва шартлари ўқувчининг ўз кучи, иродаси, билими ва матонатини синая кўришида, ҳаётда ўз "МЕН"ини ҳамда ўзлигини англашида катта ёрдам беради. Айни пайтда мазкур йўналишида республика бўйича 57та муассаса фаолияти йўлга қўйилган бўлиб, уларда ҳар ўқув йилида жами 40 минг нафарга яқин ўқувчи-ёшлар шугулланади. Шунингдек, мазкур йўналишидаги мактабдан ташқари таълим муассасалари томонидан ҳар йили ўртача 500 мингдан ортиқ ўқувчи-ёшлар республикамизнинг қадимий Бухоро, Самарқанд, Хива,

Термиз, Қарши, Марғилон, Кўқон шаҳарларида бўлиб, кўҳна ва бой тарихимиздан шоҳидлик берувчи обидалар ҳамда мустақиллик йилларида бунёд этилган замонавий иншоотлар билан танишади. — Ёш саёҳатчилар ва ўлкашунослар марказлари тасарруфида республика бўйича 10та сайёҳлик базаси (шундан 3 таси жамоатчилик асосида) ташкил этилган бўлиб, бир вақтнинг ўзида 1000 нафар ўқувчига хизмат қилади, — дейди Республика ёш саёҳатчилар ва ўлкашунослар маркази директори Шаҳри Бердиева. — Мазкур сайёҳлик базаларида ҳар йили ўртача 200 минг нафардан ортиқ ўқувчи бепул ва имтиёзли ётоқ жой ва сайёҳлик хизматидан фойдаланмоқда.

Дарҳақиқат, сайёҳлик ва ўлкашунослик йўналишидаги мактаб-

мусобақасининг туман, вилоят ва республика босқичлари ҳар икки йилда ўтказилишини таъкидлаш жоиз. Бундан ташқари, ҳар тўрт йилда бир маротаба ўтказиладиган "Ёш вело-саёҳатчилар" мусобақасининг туман, вилоят ва республика босқичлари ўқувчиларнинг тўғарак машғулотлари давомида олган назарий билимларини амалий синов шароитида баҳолашга, уларда ватанпарварлик, миллатпарварлик ва миллий қадриятларимизга содиқлик туйғуларини ривожлантиришга хизмат қилмоқда.

— Ўқувчи-ёшларнинг саёҳатга бўлган қизиқишларини орттириш, ўлкани ўрганиш, уларни жисмонан соғлом қилиб тарбиялаш, она-Ватанга мөҳр-муҳаббатларини уйғотиш педагог кадрларнинг ҳам асосий вазифасидир, — дей-

ди республика сиртки кўрик-танловларини уюштирганмиз.

Куни кеча марказда ўлкашунослик йўналишидаги тўғарак аъзолари иштирокида ана шундай эътиборли тадбирлардан бири — "Ўзингдан айланай ўлкам!" мавзусидаги республика кўрик-танлови ҳам ушқоқлик билан ўтказилди. Тадбирда Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳар ва барча вилоятлардан жамоалар (бир нафар раҳбар, 3 нафар ўғил бола ва 3 нафар қиз бола) иштирок этди. Жамоалар умумтаълим мактабларининг 6—9-синф ўқувчиларидан таркиб топган бўлиб, жами 70 нафар ўқувчи қатнашди. Танлов давомида иштирокчилар «Ўзингдан айланай ўлкам!» мавзусида тақдимот (кўргазмали химоя), «Деворий газета», «Кўз билан чамалаб мўлжалга олиш»,

бадий (ўзини таништириш, театрлаштирилган сахна кўриниши, эркин мавзу) чиқиш шартлари бўйича мусобақалаш билан бирга ўзига хос тест синовларидан ҳам ўтишди.

— Икки йилдан буён ушбу муассасага қатнаб келаман, — дейди қашқадарёлик ёш ўлкашунос М.Алиев. — Бу ерда география фанига қизиқишим янада ошди. Марказ томонидан бир неча шаҳарларга саёҳатга бордик. Келажакда геолог бўлмоқчиман.

Тадбирда Қашқадарё ва Навоий вилоятлари 1, Наманган ва Бухоро 2, Қорақалпоғистон, Андижон ва Фарғона вилоятлари вакиллари 3-ўринни эгаллади.

Ғолиблар Самарқанд шаҳрига саёҳатга йўл олишди. Она юртидан ифтихор туйиб, мамнун униб-ўсаётган, ўз истеъдод ва иқтидорларини тўла намойён этаётган баркамол авлодга ҳавасимиз янада ортди.

Хулқар ФАРМОН қизи, "Ma'rifat" муҳбири

Владимир ГРАНКИН олган сурат.

Китобга инсонни шахс сифатида шакллантирувчи асосий воситалардан бири сифатида қаралади. Лекин негадир сўнгги пайтларда унинг аҳамияти бироз камаётгандек. Аввалига бунга телевизорни рўқач қилган бўлсак, эндиликда кишиларнинг асосий ахборотни компьютер орқали интернетдан олаётгани сабаб қилиб кўрсатилмоқда. Шу сабаб юзага келган турлича фикр-қарашлар китобнинг яратиш тарихига яна бир қарра назар солиш, айти пайтда илм манбаининг келажаги тўғрисида ҳам мулоҳаза юритишга тўртки бўлади.

ФИРЪАВНИНГ ХАВОТИРИ БУГУН ҲАМ ЎРИНЛИ(МИ?)

Ўзбекистон Миллий Энциклопедиясида таъкидланишича, «Китоб — ахборот, ғоя, образ ва билимларни сақлаш ҳамда тарқатиш, ижтимоий-сиёсий, илмий, эстетик қарашларни шакллантириш воситаси; билимлар тарғиботи ва тарбия курали; бадий-илмий асар, ижтимоий адабиёт». Қадимги юнон ривоятларининг бирида келтирилишича, илоҳлардан бири Гермес ўзи ихтиро қилган янги мулоқот тури — ёзувни фиръавнга намоиш қилди ва «Бу кашфиёт одамларга кўп нарсани эсда сақлашга имкон беради, агар у бўлмаса, инсон бутун ҳаёти давомида йиққан билимларини вақти келиб унутиши, келгуси авлодга етказолмаслиги мумкин», дейди.

Бироқ янги ихтиро фиръавни хурсанд қилмайди, аксинча у: «Эй ақли закий, хотира — бу ҳайратомуз қобилият, истеъдод, бошқача айтганда, тортиқдир. Уни доимий сақлаш, шакллантириш, озиқлантиришда давом этиш керак. Сенинг ихтироинг эса одамлар хотирасини бузади, заифлаштиради. Энди одамлар кўп нарсани эслаб қолишга ҳаракат қилмай қўяди», деб норозилик билдиради.

Бир қарашда, узоқ ўтмишда шу даражада хавотирга туш-

ГУТЕНБЕРГДАН ИНТЕРНЕТГАЧА

Китоб башарият маънавий хазинасининг бир қисми сифатида кўпбосқичли ва айти пайтда жуда қизиқарли тарих пиллапояларини босиб ўтган. Қадим манбаларда келтирили-

нинг пайдо бўлиши китоб саноатини янги босқичга олиб чиқди. XV асрда И. Гутенберг томонидан босма дастгоҳнинг кашф қилиниши эса матбаа соҳасининг жадал суръатда ривожланишига тўртки бўлди. Аммо бир жойда тўхтамайди-ган тараққиёт XX асрга келиб Гутенберг ихтиросининг ҳам муҳимлилик даражасини тушира бошлагандек гўё. Чунки интернетнинг пайдо бўлиши ва кенг тарқалиши, электрон китобларнинг ишлаб чиқиши унча шакланган стереотипларни ўзгартира бошлади.

РИДЕР — ЯНГИ ШАКЛДАГИ КИТОБ

Бугун китоб мутолааси учун

“ВАРАҚЛАЙДИГАН” КИТОБ

УНИНГ ИСТИҚБОЛИ ҚАНДАЙ?

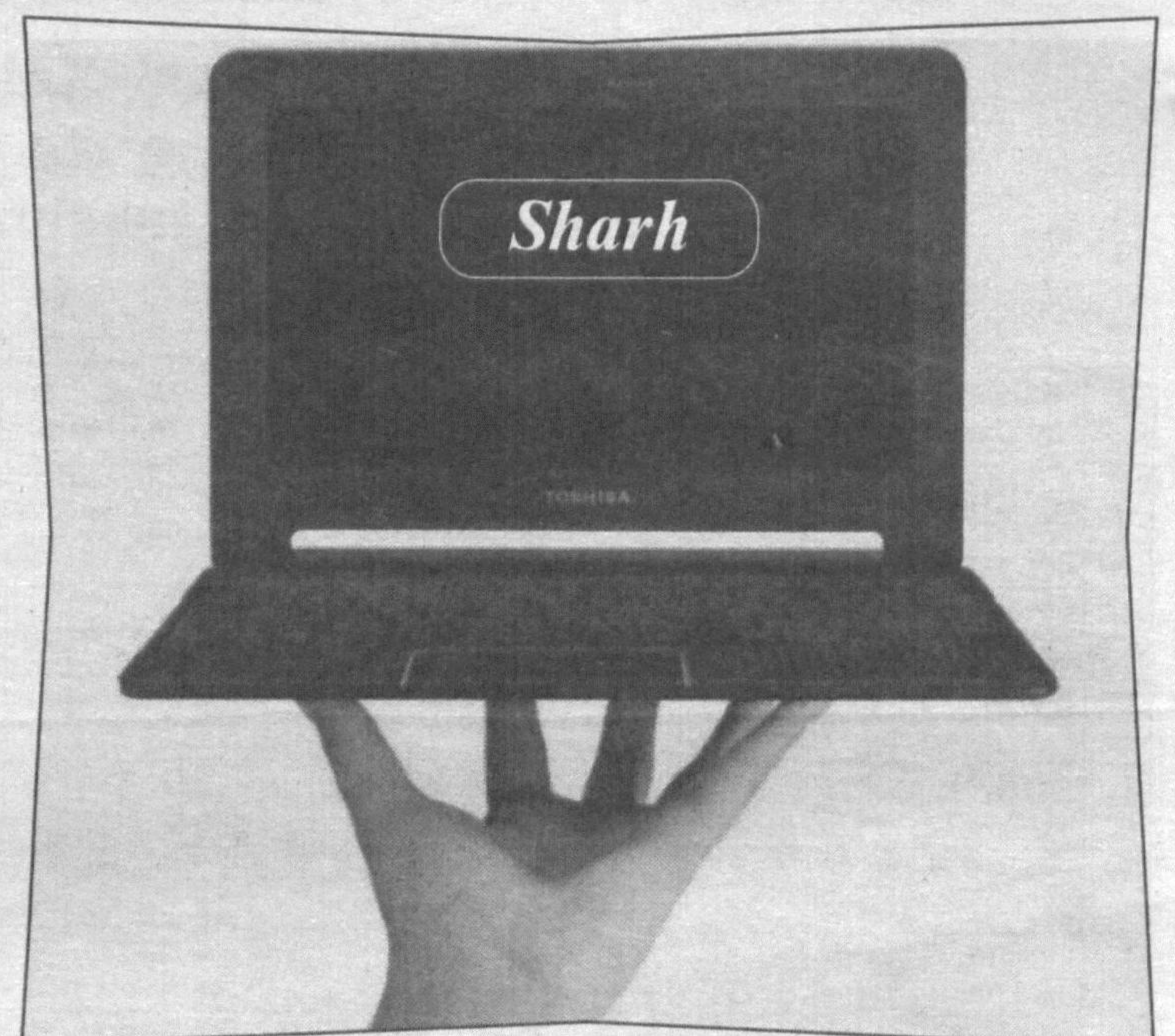
шича, аждодларимиз илк ёзувларни лой, дарахт пўстлоғи ёки металл бўлақларига ёзишган. Илк китобларнинг кўриниши ана шундай бўлган. Қадимий Рим, Юнонистон ва Ўрта Осиёда эса кишилар тош, пальма дарахти барглари, сопол ва бошқа материалларга ўз фикрлари, турли маълумотларни битишган. Эътиборлиси, ўша пайтда ҳар бир китоб ўнлаб шундай материаллардан тайёрланган улкан «саҳифа»лардан иборат бўлиб, оғирлиги бир неча килограммга етган.

Китоб тарихида янги саҳифани очган папирусдан иш-

махсус мослама — ридерни сотиб олувчи харидорлар сони анча кўпайган. Бу эса, ўз навбатида, ридерлар қулай ва маъқул нархларда ишлаб чиқарилишидан дарак беради. Мослама ҳажман 200—300 граммни ташкил қилиб, қатор қулайликларга эга. Масалан, 1000 саҳифалик матнни мосламани қувватламай туриб ҳам ўқиш мумкин.

Унинг ўзига хосликлари ва айтиш мумкинки, устунликлари кўпчиликда қоғозли китобларга нисбатан муносабатни ўзгартира бошлади. Аниқроғи, техник тараққиёт натижасида юзага келган китобнинг янги-ча шакли вақти келиб қоғозли турдагиларини сиқиб чиқаришига ишонч туғдирмоқда. Хусусан, шарҳловчи Алексей Экслернинг ридерлар ҳақидаги мақоласида бу тўғрида фикр юритилган. Унда айтилишича, электрон сиёҳ (e-ink)нинг вужудга келиши бу соҳада ўзига хос инқилоб ясаб, келажақда қоғозга ўхшаш экранлар ёрдамида ўқиш, тушуниш осонлашади. Электрон китоблар янги кўринишда намоён бўлиши сабабли қоғоз китобларга ҳеч қандай ҳожат қолмайди. Яқунда муаллиф босма китоблар ўз умрининг охириги палласини бошдан кечириётгани, қоғозли матбуотни ҳам ана шундай қисмат кутаётгани ва «Гутенберг даври», яъни қоғозли китоблар асри тугаб, нашр ускуналари музейдан ўрин олишни таъкидлайди. Лекин шу ўринда савол туғилади: бундай кескин хулоса асослими?

Тўғри, электрон китобларнинг ижобий хусусиятлари таллайгина. Масалан, битта мосламада, бир неча юзлаб китоблар жамланмасини сақлаш, қидирув беришдаги қулайлик, асардаги айнан битта матнни топиш, шрифтлар ўлчамини ўзгартириш, матн ва сўзларга бемалол белги қўйиш

плеерлар билан таъминланган турини ишлаб чиқишган, шунга қарамай, ҳозирча унинг оддий турдагиси ҳамон кўпчилик эътиборини тортмоқда. Лекин...

ҲАР ТҶИҚСДА БИР НУҚСОН

Ридерларнинг кўплаб қулайликларига қарамай, босма китобларга қараганда, уларни тушуниш, қабул қилиш қийин. Қолаверса, айти пайтда уларнинг нархи баян. Шу боис ҳам электрон китоб ишлаб чиқарувчилар улар билан бир қаторда оддий китобларни ҳам ишлаб чиқармоқда, бошқача айтганда, электрон вариантлари билан бирга сотишмоқда. Демак, электрон китобларнинг ўз аждоди ўрнини эгаллаб олиши ҳақида гапиришга ҳали эрта. Яна шуни айтиш керакки, экран ёрқинлиги сабабли ҳалигача қоғоз китоблар уларга нисбатан устунроқ позицияга эга. Кўпчиликнинг фикрича, аънавий китоб янги турдагисидан фойдалироқ.

Аммо ридерлар саноати тўхтаб қолгани йўқ, мунтазам равишда истеъмолчилар эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда ривожланиб бормоқда. Агар илк ридерлар монохром суюқ кристалли экранга эга мослама кўринишида бўлган ҳамда «НувоМедиа» ва «Софт Пресс» компаниялари томонидан бир пайтда — 1998 йили ишлаб чиқилган бўлса, ҳозирда улар ёрқин рангли экран ва қатор кенгайтирган хусусиятларни мужассам этган ҳолда яратилмоқда. Кундан кунга уларнинг имконият ва қулайликлари кўпаймоқда. Жумладан, 2007 йилдан бошлаб электрон қоғозли китоблар ишлаб чиқарилиши ҳам йўлга қўйилди. Бугун «Sony Reader PRS-300 Pocket Edition», «Netronix EB-100» каби ридерлар жуда кўп қулайликлари билан омма эътиборини жалб қилапти. Шундай бўлса-да, уларнинг қоғоз китоб ўрнини боса олмаётгани бор гап. Чунки китобни қўлга олиб ўқиш, уни varaқлаб мутолаага берилиш китобнинг ифорини ҳис этиб мутолаа қилиш инсонга ўзгача завқ бағишлайди.

ган фиръавнинг ташвишланишини тушуниш мумкин, айтиқса, бугун. Негаки, интернет, янги ахборот технологиялари (электрон китоблар, ридерлар) ҳаммада бўлмаса-да, кенг жамоатчиликнинг маълум қатламида мозийда бўлгани каби ҳозир ҳам фиръавнда кузатилгандек норози кайфият туғдирмоқда. Шу ўринда бир фикрни алоҳида таъкидлаш лозим: тўғри, глобал тармоқ зарур ҳолларда инсонлар оғирини енгиллаштирувчи восита вазифасини ўтайди. Аммо бу каби технологиялар одамларнинг табиий хусусиятларига путур етказиши ҳам мумкин.

ланган китоб илк бор қадимий Мисрда яратилган. Унинг пайдо бўлиши эса ўз навбатида (милоддан аввалги IV-III мингйилликларда) ўрама китобларнинг яратилишига асос бўлган. Бундай китобларнинг узунлиги ўртача 10 метр атрофида бўлиб, ингичка, юмалоқ таёқларга ўралган ва махсус чарм ёки ёғоч филофларда сақланган. Милоддан аввалги II асрга келиб китоб материали сифатида пергамент (қоғоз кашф этилгунга қадар ёзув материали сифатида ишлатилган тери)дан фойдаланиш кенг жорий этила бошланган.

Кейинги даврларда қоғоз-

ҲАММА ЖОЙДА ТАЙЁР ДАСТЁР

«Риан.ру» сайтида берилган статистик маълумотларга қараганда, катта шаҳарларда яшовчи аҳоли вакиллари ҳар ойда 20—50 соат вақтини йўлга сарфлайди. Шу пайтда зерикмаслик учун аудио ва видео-плеерлар, мобил телефонлардаги ўйинлар, қўшиқлар, клипларга вақт ажратади. Бу каби эрмаклар қаторига ҳозирги кунда ридер ҳам киритилмоқда: одамлар ишга кетаётиб ёки уйга қайтаётиб электрон китобларни мутолаа қилиш билан банд бўлишмоқда.

Умуман олганда, рақамли шаклдаги мутолаа воситаси китоблар оламида ҳақиқий инқилоб бўлди, десак адашмаймиз. Ҳозир нафақат китоблар, оммавий ахборот воситалари ҳам электрон шаклга кирмоқда. Бир қатор мутахассислар беш йилдан кейин ридер ҳозирги кундаги мобил телефон даражасида кенг тарқалган бўлади, деган фикрни билдирган. Корейлик муҳандислар ридернинг бир неча хусусиятларга эга бўлган версиясини, яъни фото-видеокамерали, GPS, SMS, MMS ва DVD-

ШРИ-ЛАНКАДАГИ НОЁБ ТОПИЛМА

Шри-Ланка ўрмонларида маймунларнинг бундан 65 йил олдин йўқолиб кетган, деб ҳисобланаётган тури — лори вакили аниқланди. Бир неча ўн йиллар аввал ушбу турдаги жонзотни фақат бир-икки маротаба пайқашган, шунга қарамай у ҳақида олимларга ҳеч қандай маълумот етиб келмаганди, деб ёзади «Дейли Мэйл» нашри.

Лондон Зоология жамияти олимлари мазкур ноёб ҳайвонни излаб топиш мақсадида уч минг кеча кузатув олиб боришди. Узоқ муддатли изланишлардан сўнг улар шохда ўтирган урғочи лорини суратга олишга муваффақ бўлишган. Кейинчалик эса тадқиқотчилар бу турдаги жонзотларнинг учтасини тутиб, уларнинг тана тузилишини ҳам ўргандилар. Айтиш керакки, лори Ер юзидаги энг ноёб турдаги бешта ҳайвоннинг биттаси ҳисобланади.

Мутахассисларнинг маълум қилишича, маймунларнинг бу вакиллари дарахтда яшаб, тунги ҳаёт тарзини кечиради. Уларнинг бўйи ўртача 20 сантиметрни ташкил этади. Олимлар топишга муваффақ бўлган лорилар оиласига кирувчи маймунлар Шри-Ланка ва Ҳиндистон жанубида учрайдиган турдошларидан фарқ қилади. Боиси, уларнинг юнги узун ва қалин, оёқ-қўллари эса нисбатан калтарок.

— Бугун бутун Ер юзида лориларнинг жами 100та вакили бор эканини тахминий ҳисоблаб чикдик, — деди Лондон Зоология жамияти профессори Крейг Тёрнер. — Лорилар истиқомат қиладиган ўрмонлар кичик-кичик ҳудудларга бўлингани боис, ҳайвонлар бир-бири билан мулоқот қилолмайди. Натижада, уларнинг кўпайиши ҳам кузатилмаяпти. Уларнинг бугун жуда кам экани эса, айниқса, хавотирланарли, шу сабаб лориларни сақлаб қолиш борасида кескин чораларни амалга ошириш зарур.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, агар рақамларга ўзгартириш киритилса, унда бугунги кунда йўқолиб кетиш хавфи остида турган гуллайдиган ўсимликлар 27—33 фоизни ташкил этади. Маълумотлар биологлар тақдим этган тадқиқотлар натижаларига ҳам мос келади.

МАШИНА РАНГИГА БОҒЛИК

Австралиялик олимлар содир бўлаётган автоҳалокатлар билан автомобиль ранги ўртасида алоқа борлигини билиш мақсадида тадқиқот ўтказдилар. Изланиш натижасида, бу икки омил орасида ўзаро боғлиқлик мавжуд экани аниқланди, дейилади «Лента» манбасида.

Тадқиқот якунларига кўра, ёрқин рангдаги автомобиллар бошқаларига қараганда камроқ фалокатга учраш экан. Мутахассислар мазкур хулосани тақдим этишдан олдин 850 мингга яқин автоҳалокат ҳолатларини ўрганишган. Яқинда улар қора рангдаги машиналар энг кўп ҳалокатга учрайди, деган тўхтамга келган.

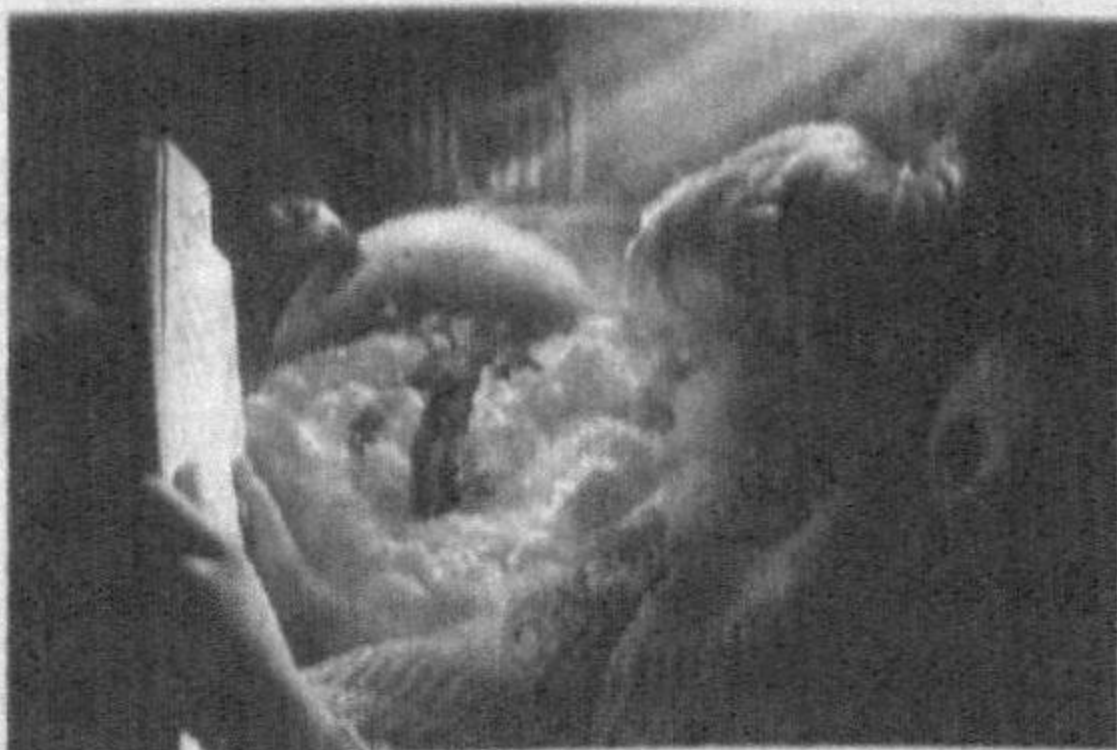
Яна ҳам аниқроқ айтганда, автоҳалокатларнинг 50 фоизи айнан шу рангдаги автоуловлар ҳисобига тўғри келади. Шу билан бирга, кўзга ташланувчи очиқ тусдаги, хусусан, оқ ва сариқ рангдаги автомобилларнинг ҳалокатга учраши эса, аксинча, жуда кам кузатилиши ҳам аниқланди.

ЭРТАК МУАММОНИ ЕЧИШГА ЁРДАМ БЕРАДИ

Сўнгги пайтларда даволашнинг қатор ноодатий усуллари жорий этилаётгани тўғрисида кўп гапирилмоқда. Улардан бири «эртак билан даволаш» бўлиб, у болалар билан психологик ишларни олиб боришда яхши ёрдам беради, деб ҳисобланмоқда. Москва Психология-педагогика университети профессори Игорь Вачков шундай фикрни илгари сураётган, деб хабар берди «Лента» манбаси.

Профессор ўз интервьюсида бола эртакта эшитган ҳолатни ҳақиқий ҳаётга олиб ўтишга ҳаракат қилиши ҳақида гапирди. У ота-оналарга болага айтилаётган эртакнинг бошини фарзанди ҳаётидаги муаммоли вазиятга мослаштиришни таклиф этган. Қолаверса, уларнинг биргаликда эртак давомини тўқиши, ундаги вазиятнинг ҳаётдаги ўхшаши боланинг турмушдаги муаммосини осон ва енгил ҳал этишга ёрдам беришини алоҳида таъкидлаган.

Мисол тариқасида профессор Вачков «Уйча» («Теремок») эртаги асосида тренинг ўтказди. Унда эртақ қахрамонлари сонига мос равишда саккиз нафар бола қатнашади. Эътиборлиси, бунда иштирокчиларга алоҳида вазифалар юклатилмаган, аксинча, ҳар бир қатнашчи ўзининг кераклигини ишот қилиши талаб этилган. Жараёнда умумий мақсад қилиб уйчани вайрон этиши мумкин бўлган эртақ қахрамони — айқини ичкарига киритмаслик белгиланган. Яқинда бошқаларга хайрихоҳлик билан

лариди ўсувчи барча турдаги ўсимликлар тўғрисидаги маълумотлар асосида математик модел яратишди. Ишланма сайёрамиздаги гуллайдиган ўсимлик турларининг умумий миқдорини белгилаш имконини берди.

— Ҳисоб-китобларимизга қараганда, айни пайтда мавжуд флора олами вакиллари сонини 10—20 фоизга кўп, дея белгилаш жоиз, — деди тадқиқотчи Лукас Допло. — Бу ҳолат йўқолиб бораётган ўсимликларни ўрганишда жуда катта аҳамият касб этади. Чунки ҳозирга қадар фанга киритилмаган номаълум ўсимликлар аслида жуда ноёб турдагилар бўлиши мумкин ва улар буткул йўқолиб кетиш хавфи остида.

Н.РУСТАМБЕКОВА тайёрлади.

қараган ва уларга босим ўтказишга ҳаракат қилмаган иштирокчи энг яхши сифатида эътироф этилган. Умуман, охириги кузатувлар кичкинтойларни чўпчак ёрдамида бирон-бир мавжуд муаммони ҳал этишга жалб этиш қутилгандан-да аъло самара беришини кўрсатди.

Маълумот ўрнида айтиш зарурки, эртак билан даволаш усулини руҳшунослар XIX аср охиридан бери қўллаб келадилар. Айни пайтда Россияда икита «Эртак билан даволаш» мактаби фаолият кўрсатади.

КИЙИМ СОҒЛИҚНИ НАЗОРАТ ҚИЛАДИ

«Чуқурроқ нафас олинг, сиз ҳаяжонланмоқдасиз» каби сўзларни келажакда нафақат шифокорлардан, балки кундалик кийим-кечаклардан ҳам эшитиш мумкин бўлади. Яқин кунларда канадалик олимлар томонидан тақдим этилган янги ихтиро айнан шундай вазифани, ўзини тинчлантириш ва инсон соғлигини назорат қилишга қаратилган яна бир нечта амалларни бажариш хусусиятига эга. Бу ҳақида «Ворлд Вондерс» нашри маълум қилди.

Кашфиётчиларнинг таъкидлашича, «ақлли» кийим ўз эгасининг руҳий ҳолатини таҳлил этиб, унга ёрдам бера олади. Жараён эса қуйидагича кечади: матога ўрнатилган махсус мосламалар тана ҳарорати, юрак уришидаги ўзгаришларни, нафас олиш тезлигини назорат қилади. Энг қизиғи, мослама интернетга ҳам уланиш имкониятига эга бўлиб, у инсоннинг руҳий ҳолатидан келиб чиққан ҳолда тармоқдан мусиқа, тасвирларни юклаши ва унга ўрнатилган дисплейда намойиш этиши мумкин.

Олимлар бу каби кийим-кечаклар зарур ҳолларда инсонга керакли руҳий таскин ва мадад бериши билан аҳамиятли эканини маълум қилишмоқда.

БОЛАЛАР ИЧИМЛИГИ РЕКЛАМАСИ ТАҚИҚЛАНДИ

АҚШ озиқ-овқат назорат органлари «Нестле» компаниясига болалар учун ишлаб чиқариладиган шамоллаш ва ич кетиш касалликларига қарши восита ҳисобланган ичимлик рекламасини тўхтатишни расман буюрди. Мазкур қарор мамлакатнинг Савдо ишлари бўйича федерал комиссияси томонидан қабул қилинди, деб ёзади «Нью Йорк Таймс» нашри.

Гап шундаки, «Нестле» компанияси ишлаб чиқарадиган «Буст Кид Эссеншиал» ичимлигида йогуртдаги каби бактериялар бор. Компания

ДУНЁ ФЛОРАСИ ХАВФ ОСТИДА(МИ?)

Ер юзидаги гуллайдиган ўсимликларнинг умумий миқдори ҳозир белгиланганидан 10-20 фоизга кўп бўлиши ҳам мумкинлиги Буюк Британия ва АҚШ олимлари томонидан эътироф этилди. Эътиборлиси, уларнинг катта қисми фанга номаълумлигича батамом йўқолиб кетиши ҳам эҳтимолдан холи эмас. Мавзуга бағишланган мақола «Просидингз оф Роял Сосайети» журналида нашр қилинди.

Кент университети профессори Дэвид Робертс ва унинг ҳамкасблари мамлакатдаги Қироллик ботаника боғларида ўсувчи барча турдаги ўсимликлар тўғрисидаги маълумотлар асосида математик модел яратишди. Ишланма сайёрамиздаги гуллайдиган ўсимлик турларининг умумий миқдорини белгилаш имконини берди.

— Ҳисоб-китобларимизга қараганда, айни пайтда мавжуд флора олами вакиллари сонини 10—20 фоизга кўп, дея белгилаш жоиз, — деди тадқиқотчи Лукас Допло. — Бу ҳолат йўқолиб бораётган ўсимликларни ўрганишда жуда катта аҳамият касб этади. Чунки ҳозирга қадар фанга киритилмаган номаълум ўсимликлар аслида жуда ноёб турдагилар бўлиши мумкин ва улар буткул йўқолиб кетиш хавфи остида.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, агар рақамларга ўзгартириш киритилса, унда бугунги кунда йўқолиб кетиш хавфи остида турган гуллайдиган ўсимликлар 27—33 фоизни ташкил

томонидан тайёрланган реклама ролигида эса мазкур фойдали замбуруғлар болалар иммунитетини мустаҳкамлаб, уларни шамоллаш ва ич кетишидан ҳимоя қилиши таъкидланган. Лекин Савдо ишлари бўйича федерал комиссия мутахассисларнинг фикрича, ушбу қарашлар илмий изланишлар натижалари билан асослаб берилмаган. Шундан, реклама ёлгон ахборотни тарқатаётгани эҳтимолини инкор этмаган ҳолда расмий органлар компанияга махсуслотни кенг оммага бундай шаклда тақдим этишни тақиқлади. Айни пайтда, ишлаб чиқарувчи ўз махсуслоти рекламаси туфайли харидорларга жиддий зиён етказиб улгурмагани боис жаримага тортилмади.

ҚЎПОЛЛИКНИНГ САЛБИЙ ТАЪСИРИ

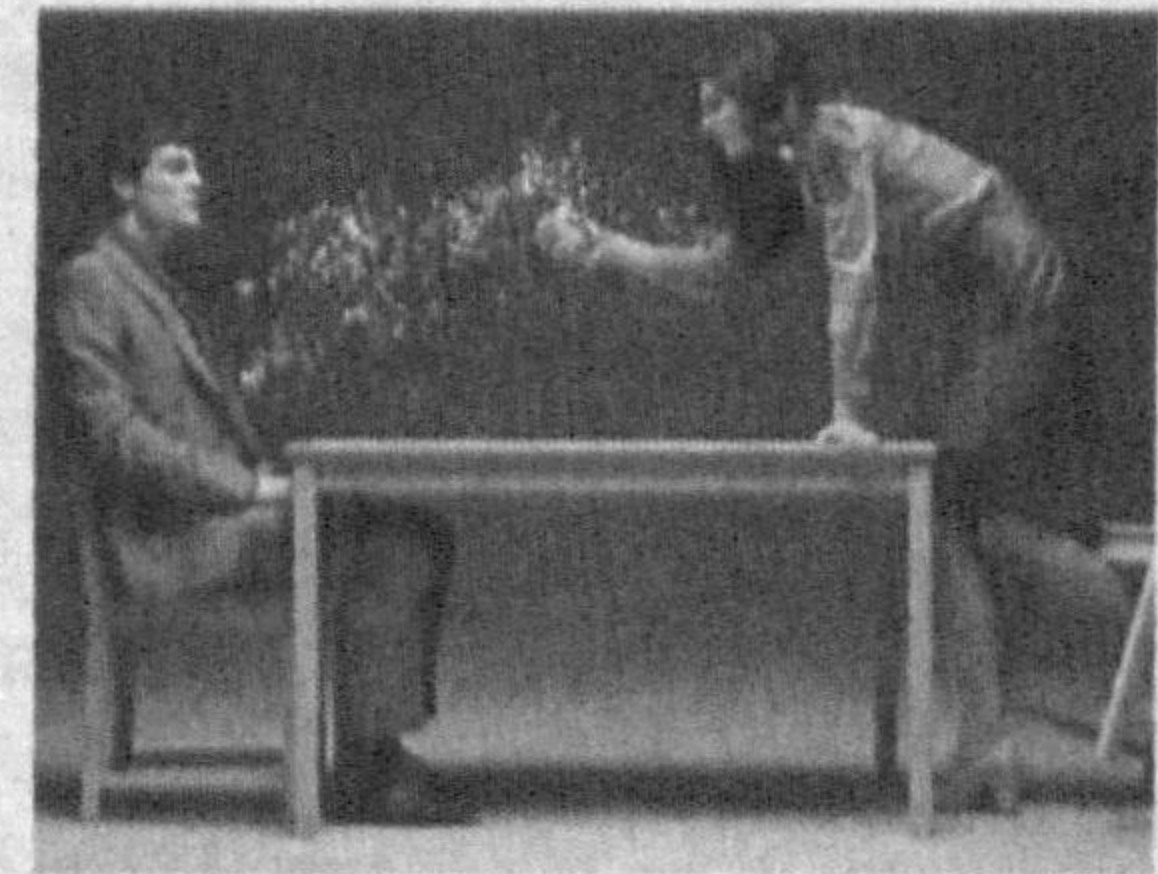
Америкалик руҳшунослар қўполлик инсоннинг ўзига юкланган вазифаларни бажаришига таъсир ўтказишини аниқлашди. Олимларнинг фикрича, ўзини нотўғри тутиш ишдаги хатоларга олиб келиши мумкин. Мазкур хулоса, айниқса, инсон ҳаёти учун улкан жавобгарлик ва масъулият талаб этиладиган соғлиқни сақлаш тизими ходимлари фаолияти ҳақида гап кетганда ўта муҳим ҳисобланади. Бу ҳақида online.ua сайти эълон қилди.

Абердин университети олимлари ўтказган тадқиқотларда синовлар олдидадан ўқитувчи томонидан гап эшитган, руҳан тазйиқ остига олинган ёки ҳақоратланган талабалар бошқаларга нисбатан паст натижаларни кўрсатгани аниқланди.

— Вазиятга бундай ёндашиш қўполлик туфайли юзага келган ҳиссий ҳаяжон таъсири остида кузатилади, — дея изоҳ берди тадқиқотчилар гуруҳи раҳбари профессор Рона Флин. — Натижада, мияда билиш жараёни ўрнига ҳиссиётларни таҳлил қилиш жараёни кузатилади. Соддароқ қилиб айтадиган бўлсак, мияни чалғитиш ҳолати кузатилади ва вазифани бажаришга ҳам бунинг таъсирида биров диққат жамланмаган ҳолда ёндашилади.

Яна бир кузатув пайтида, машғулотга кеч қолган талабага гуруҳ сардори биров қўпол муомалада бўлган. Гарчи қўполлик даражаси унчалик банд бўлмаган бўлса-да, унга гувоҳ бўлган талабалар машғулотда бошқа гуруҳдагиларига нисбатан ёмон қатнашган. Демак, қўполлик қандай бўлишидан қатъи назар, самарали фаолиятни амалга оширишга тўсқинлик қилади, дейишмоқда бунга муносабат билдираётган мутахассислар.

Д.МИРЗАЁҚУБОВА, Н.ФАЙЗИЕВА, М.РИЗАЕВА ва Ч.БАХРИЕВА тайёрлади.

Ташкент шаҳар педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти раҳбарияти ва жамоаси институтнинг «Педагогика, психология ва педагогик менежмент кафедраси» мудири Мавлуда Қоплоновага падари бузруквори Абдумалик ота ҚОДИРОВнинг вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

Умр оқар дарё, дейдилар. Гуёки кунларимиз бир маромда ўтаётгандек, ҳаёт ҳамиша ана шундай бардавомдек шошиб-шошилиб яшайверамиз. Амалларимизнинг қай биридан ким наф кўрди-ю, ким рози, норизо бўлди, бу ҳақда ўйлаб кўришга гоҳида вақтимиз ҳам етмайди. Гоҳида нафс балоси устун келиб, ўз қобилигимизга ўралиб қоламиз-да, йўқотишларимизнинг боши аслида ана шу нуқтадан бошланганини ё кечиқиб англаймиз ёки йўқ. Умргузaronлик қилаяпмиз дея суюнамиз-зу, яшамокқа шошилишнинг ҳадисини кўпинча уқа олмай қоламиз... Жондорлик муаллим Бахтиёр ака отаси Муҳаммад Болтаев хотирасини ёд этиб, қилган ҳикояларини тинглар эканман, фидойи педагогининг сурати ва сийрати кўз ўнгимда намоён бўлаверади.

...Умр йўлдошидан айрилиб, етти фарзанди билан қолган Ҳожар момо маҳалла-кўйда танилган нишоллачининг

қизи бўлганиданми, катта рўзгорнинг юкини ҳеч кимга юкинмай ёлғиз тортди. У хунарининг сир-асрорларини яхши билар, бири ақлини таниб, бири танимаган норасидаларини атрофига жамлаганча уларга ҳам юмуш ўргатар, ҳам газаллар, ашулалар айтиб бериб вақтларини хуш қиларди. Шу тариқа Муҳаммад онасининг таъсирида адабиётга, шеъриятга муҳаббат қўйди. Ўн тўрт ёшга кирганида маҳалладошларининг саводини чиқариш учун курслар ташкил этган тиниб-тинчимас йигит, 1943 йили Бухоро педагогика билим юртини тугатиб «Ушат» қишлоғидаги илк илм маскани ҳозирги 5-мактабда ўқитувчилик фаолиятини бошлаб юборди.

Уруш ва ундан сўнгги йиллардаги машаққатлар, қаҳатчилик ва қийинчиликларни мураббий сифатида у ҳаммадан ҳам

теранроқ ҳис этар, мамлакатнинг қаддини ростлаб, тараққиёт сари юз тутиши ёшларнинг нечоғлик мукамал таълим-тарбия олишларига дахлдор эканини яхши биларди. Бунинг учун эса, аввало, унинг ўзи илм сирларидан воқиф бўлмоғи керак. У ана шундай аҳд билан олий таълим даргоҳи тахсилни олди. Она тили ва адабиёти ўқитувчиси бўлиб, кўпчиликка ибрат кўрсатишдан мактаб директори, туман халқ таълими бўлимида турли масъул лавозимларда фидокорона фаолият юритишдек катта йўлни босиб ўтди. Отанинг етти нафар фарзанди ҳам падарибузрукворлари ортидан бориб педагогик касбини танлашди.

— Отамдан бизга жуда катта мерос қолди, — дейди Бахтиёр ака. — Бу у кишининг эл-юрт орасида йиққан катта обрў эътиборларидир. Яна

бизга ато этган бир бойликларни барчамизни бирдек меҳнатни севишга, ардоқлашга ўргата олдилар.

Дарвоқе, Муҳаммад Болтаев нафақага чиққач, таъбир жоиз бўлса, ҳаётидаги иккинчи меҳнат фаолияти даври бошланди. Отахонни қишлоққа оқсоқол этиб сайлашди. Мураббий ёшларни фойдали меҳнатга жалб этиш, миллий хунармандчилигимизнинг унутилиб кетаётган қирраларини қайта тиклаш мақсадида «Қандолатчилик маҳсулотлари тайёрлаш», «Тандирсозлик», «Зардўзлик»ни қайта йўлга қўйди. Қишлоқда «Устоз ва шогирд» анъанаси давом этди. «Ушат» қишлоғи ободончилиги йўлида кўпчиликни бирлаштирди. Тўйларни камчиқим, исрофгарчиликларсиз ўтказиш масаласини кун тартиби-

га қўйиб, кўпгина ортиқча сарф-харажатларга чек қўйилишида бошқа қишлоқларга ҳам ибрат намунасини кўрсата олди.

— Бу хунарларни биз фарзандлар ҳам бирдек ўрганганмиз ва оилавий анъана сифатида давом эттираяпмиз. Энг қувончлиси, отамнинг ташаббуси билан маҳаллада бошланган кўпгина эзгу ишлар бугун ҳам қишлоғимизнинг турмуш тарзини безаб турибди. У киши бизга «Ўқитувчилик ниҳоятда нозик касб. Аввало, ўз шахсингиздаги фазилатлар билан ўқувчиларингизга намуна бўла олмасангиз тан олинишингиз қийин. Фарзандлар тарбиясига ҳеч вақт бефарқ бўлманг. Ўқитувчининг боласи ўқитувчининг боласига ўхшаши керак», дея кўп уқтирардилар. Отам матбуотни жуда ҳурмат қилар, ўзлари ҳам турли мавзулардаги мақолала-

ри билан газета-журналларда мунтазам иштирок этиб борардилар. «Ўқитувчи яхши ишларнинг тарғиботчиси ҳам. Матбуотдан узоқлашган мураббий ҳақиқий педагог бўла олмайди», деган қатъий хулосалари бор эди.

Муҳаммад Болтаевнинг қирқ саккиз йиллик умри мактаб остонасида ўтди. Ўқиди, ўқитди. Ва бугун унинг ортида бир нури из қолди: ҳар ким бу дунёдан ўзининг муқаддас инсонийлик бурчини адо этиб ўтмоғи керак. Бу юрт учун, миллат учун жон куйдирмоқ фарзидир.

Ойбуви ОЧИЛОВА

Xotira

Қисқа, аммо мазмунли умр кечирган Эркин Нурмухамедовдан ёрқин хотиралар, яхши ном қолди. Эркин Нурмухамедов мактабда ўқиб юрган кезлариданоқ санъатга меҳр қўйиб, кўпчиликнинг эътиборига тушганди. Айниқса, унинг мактаб саҳнасида монолог ва кўшиқларни маромига етказиб ижро этиши ёрқин истеъдодидан дарак берарди. Ана шу иқтидори уни Тошкент театр ва рассомлик институтининг мусиқали драма ва актёрлик факультетига етаклади. Институт йўлланмаси билан Қарши

таси”ни яратган санъаткор-мураббий ҳамдир. «Талабалик йилларим қизиқарли воқеаларга бөй бўлган, — дея эслайди нафақадаги Ҳикмат ака. — Институтнинг факультетларидан жамланган йигирмадан ортиқ талабалар ҳар ҳафта театрга ошиқардик. Талабалар ижросида Эркин ака раҳбарлигида “Тошболта ошиқ” комедиясини қўйиш орзуси туғилди. Театр ихлосмандлари орасида бу комедияни кўришга иштиёқ шу даражада кучайдики, уч ой тўхтовсиз қўйилганда ҳам билетлар қўлма-қўл бўлиб кетди.

ишлаганини ҳамон эслаб юрамиз.

Уч кундан кейин институтнинг мажлислар залида спектакль қайта намойиш этилди. Биз энди аввалгидек қалтираб эмас, профессионал актёрлардек дадил ўйнадик. Спектакль тугагач эса, саҳнани гулдастаю кутловчилар босиб кетган, бир неча ой қилинган фидокорона меҳнат зое кетмаганидан, орзулари ушалиб, юзи ёруғ бўлган Эркин ака ҳар биримизга мамнуният билан ташаккур изҳор этган эди.

У бошлаган талабалар

УСТОЗГА ҲАВАС ҚИЛИШАРДИ

Қалби гўзал одам муаттар гулга ўхшайди, унинг очик чехраси, ширин муомаласидан дилининг поклиги кўриниб туради. Ана шундай ибратли ҳаёт йўлини босиб ўтган фидойи устоз, меҳрибон инсон ҳақида ҳикоя қилишни бурч деб билдик.

Муҳаммаджон Қосимов 1937 йили Бувайда қишлоғида таваллуд топган. Ўрта мактабни муваффақиятли битиргач, 1960 — 1965 йиллари Фарғона давлат университетида таҳсил олди. Сўнг ўзи туғилиб ўсган қишлоғидаги 39-мактабда кимё-биология фанлари ўқитувчиси, кейинчалик тумандаги 23-мактабда директор бўлиб ишлади. Кўп ўтмай у маънавий дунёси ва жонқуярлиги билан туман маорифчилари ўртасида катта ҳурматга сазовор бўлди. Эндигина педагогик фаолиятини бошлаётган ёш ўқитувчиларга алоҳида ғамхўрлик қилди. Ўқитувчи деган шарафли номни оқлаш, унга муносиб бўлиш борасида маслаҳатларини аямади. Натижада, ҳақли равишда кўплаб ёшларнинг сеvimли устози сифатида уларнинг қалбидан мустаҳкам ўрин олди.

— Дадамнинг ўғит ва панд-насихатлари сира ёдимдан чиқмайди, — дейди фарзандларидан бири Шоирахон Қосимова. — Қизим, яхши китоб ақли одам билан суҳбат қуришга ўхшайди. Ўқитувчи бўладиган киши кўп китоб ўқиши керак. Китоб одамни билимдон, нутқини эса равон қилади. Китобда ҳикмат кўп, дор эди. Устоз ва шогирд тушунчаси ҳар доим маънавий юксакликнинг нишонаси бўлиб келган. Менда тил ўрганишга бўлган иштиёқни уйғотган ва ўқитувчи бўлганимни кўриб чин дилдан ҳаммадан ҳам кўпроқ қувонган илк устозим — дадам эди.

Устоз адабиёт фанини ҳам

жуда яхши кўрарди. У сўзга бой, нутқ маданиятини мукамал эгаллаган инсон бўлганлиги боис, санъат, адабиёт ёки тарихга оид мавзуда баҳс туғилса, атрофдагилар учун тушунарсиз бўлган сўз ва ибораларнинг асл мазмунини изоҳлаб берарди. Чиндан Муҳаммад Қосимов серқирра инсон бўлганини у билан елкама-елка ишлаш баҳига мушарраф бўлганлар ҳақида таъкидлашади. Жамоадошлари, ёру-дўстлари ва умуман, устозни таниган, билганлар унга ҳавас қилишарди.

Узоқ йиллар кимё фанидан дарс бериб келган М.Қосимовнинг турмуш дунёси Турсунной Қосимова ҳам дунёқараши билан унинг ўзига мос бўлган. Бу икки инсон нафақат таълим даргоҳи, балки оилада ҳам соғлом муҳит қарор топтириш учун доим интилганлар. Ҳозирда уларнинг касбини улуғлаб, Шоирахон қатори қизлари Шоҳиста ва Шоҳсанам кимё-биология фанидан ёшларга дарс бермоқда. Ўғиллари Маъруфжон — агроном, Муроджон эса санъат йўлидан кетди. Фарзандларининг айтишича, улар танлаган касблар шунчаки ҳавас эмас, балки оталарининг ўғитларидан баҳраманд бўлиб, улардаги илм олишга чанқоқлик ва буни бошқалар билан улашишнинг улкан истаги натижасидир. Бугун улар каби устознинг яна кўплаб шогирдлари ва ўқувчилари нимагаки эришган бўлса, барчаси шу фидойи инсон, талабчан устознинг хизматлари туфайли эканини алоҳида таъкидлайдилар.

Баҳромжон МАМАДАЛИЕВ,
Бувайда иқтисодий касб-хунар коллежининг маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосари

ДИЛКАШ ИНСОН ЭДИ

давлат мусиқали драма театрида бироз муддат ишлади. Бу даргоҳда у кўп нарсани ўрганди.

Ҳар бир касбнинг сир асрорини, ички моҳиятини англаб етгунча маълум вақт керак бўлади. Эркин ака ҳам йиллар ўтгани сайин «пишиб», истеъдоди сайқалланиб бораверди. Маданий-маърифий ишларни тўғри ташкиллаштира олиши, ёшлардаги истеъдод учкунларини сезиши сабаб, Шайхонтоҳур туманидаги Маданият уйида мусиқа ихлосмандларига санъат сирларини ўргатди. Шунингдек, «Ўзбекфильм» киностудиясида дубляж жараёнида қатнашиб, кичик роллар ижро этиб юрди.

Э.Нурмухамедов Тошкент политехника институтида драма тўғрагини ташкил этиб, «Санъат гулдас-

Роллар тақсимланиб, репетициялар бошланганда Эркин акага осон бўлмади. Ёшлар билан соатлаб машқ қилишдан чарчамаган, ижро маҳоратини чарчлашдан толмаган мураббий ҳар бир талабада ижро этаётган ролини маромига етказа олишига ишонч уйғотди.

Узоқ тайёргарликдан сўнг спектакл биринчи марта Маданият уйи саҳнасида намойиш этилиши билан томошабинлар тўлиб кетди. Ҳамма ҳаяжонда. Қандай бўларкан? Талабалар саҳнада ўзини йўқотиб қўймасмикан? Астойдил қилинган меҳнат барибир бесамар кетмас экан. Шу кун спектакль муваффақиятли чиққан, томошабинлар завқшавқ ва гулдурас қарсақлар билан саҳналаштирувчи ва роль ижро этганларни олқ-

театри тўғраги ишларини Ўзбекистон халқ артисти Қудрат Хўжаев давом эттирди (Аллоҳ раҳмат қилсин).

Эркин Нурмухамедов шогирдлари бугун халқ хизматидаги санъаткорларга айланган. Жумладан, актёр Рустам Расулов, хонанда Расулжон Урайимжоновнинг истеъдодини кўпчилик эътироф этади.

Устоз ҳаёт бўлганида етмиш ёшга қаршилаган бўларди. У қисқа умр кечирган бўлса-да, кўп инсонларнинг меҳр-муҳаббатини қозона олган, чин маънодаги бағрикенг, дилкаш инсон эди.

Ҳожиакбар АБДУРАҲИМОВ,
Тошкент ирригация ва мелиорация институти доценти,
Ҳикмат МАХСУМОВ,
муҳандис

Урганч олимпия захиралари коллежининг мухташам бадий гимнастика саройи икки кун мобайнида спортнинг ушбу мафтункор тури ихлосмандлари билан гавжум бўлди. Улар вилоят кубоги учун бўлиб ўтган беллашувларни мириқиб томоша қилишди.

Мусобақанинг очилиш маросими байрамона тарзда бошланди. Марказий гиламга латофатли гим-

ри ўз дастурини намойиш қилди. Маҳорат ва тайёр-гарлик борасида устунликка эга бўлган урганчлик

— Бадий гимнастика билан икки йилдан буён шуғулланиб, илк бор совриндор бўлдим. Ҳаяжонимнинг чеки йўқ. Якка машқ бажаришда ва жамоа ҳисобида иккита кумуш медалга сазовор бўлдим. — деди Ҳазорасп туманидаги 17-мактаб ўқувчиси Марҳабо Қўчқорова.

Xotin-qizlar sporti

туманидаги 1-БЎСМ мурабийси Гулнора Норимова. — Умумжамоа ҳисобида эса шохсупанинг биринчи поғонасига кўтарилдик. Бундан жуда хурсандман. Ишончим комилки, тез орада богот-

БАДИЙ ГИМНАСТИКА ЖОЗИБАСИ

настикачи қизлар ҳаяжон билан қадам қўйишди. Вилоят ҳокимининг ўринбосари, вилоят хотин-қизлар кўмитаси раиси Шакаржон Хўжаниёзова мусобақани очар экан, мамлакатимизда хотин-қизлар ўртасида спортни оммалаштиришга қаратилган эътибор ва унинг аҳамияти хусусида гапирди. Сўнг воҳанинг турли шаҳар ва туманларидан келган гимнастика устала-

Элмира Собирова, Севинч Рўзматова, Диана Каирбекова, Кумрихон Ҳожиёва, Манзура Ортиқова, Кўшкўпирлик Нилуфар Ҳайитбоева, Зулфия Отабоева, Азиза Олимқулова йўналишлар бўйича шохсупанинг энг юқори поғонасига кўтарилди. Шунингдек, совриндорлар қаторидан Ҳазорасп, Богот, Гурлан ва Янгибозор туманлари қизлари ҳам ўрин олди.

Умумжамоа ҳисобида олий ўринни Урганч шаҳри жамоаси эгаллади. Богот ва Кўшкўпир туманлари жамоалари биринчи ўринга лойиқ деб топилди. Ҳазорасп бадий гимнастикачи қизлар иккинчи, хивалиқлар эса учинчи поғонага жойлашди.

— Мусобақага тўрт нафар шогирдимни олиб келгандим, барчаси совриндор бўлди, — дейди Богот

лик гимнастикачи қизлар орасидан ҳам нуфузли турнирлар ғолиблари етишиб чиқади.

Ғолиб ва совриндор спортчилар вилоят ҳокимининг махсус совринлари — турли даражадаги диплом, медал ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

Феруза ТАНГРИБЕРГАНОВА, «Ma'rifat» мухбири

ДАСТЛАБКИ ҒАЛАБА

Россиялик Троссмейстер Владимир Крамник Германиянинг Дортмунд шаҳрида ўтказилаётган шахмат турнирида ўзининг биринчи ғалабасини нишонлади.

Крамник 5-турда германиялик Аркадий Найдичга қарши оқ доналар билан ҳаракатланди ҳамда рақиби устидан ғалаба қозонди.

Ўтган 4 турда россиялик шахматчи Эта дуранг ва 1та мағлубиятни қайд этганди.

Душанба кuni, бундан ташқари, яна бошқа иккита партия ғолиблари аниқланди. Украиналик Руслан Пономарев ушбу тургача олдинги ўринларни эгаллаб турган озарбойжонлик Шахриёр Ма-

маднёров устидан ғалаба қозонган бўлса, венгриялик Петер Лекко вьетнамлик Ле Куанг Льемга имкониятини бой берди. Турнирда ҳамон Пономарев 3,5 очко жамғариб пешқадамлик қилаётти.

КОНТАДОР — ЯНА ПЕШҚАДАМ

Францияда ўтказилаётган нуфузли мусобақалардан бири — «Тур де Франс»нинг 15-босқичи ҳам ўз ниҳоясига етди. Унда франциялик велопойгачи Томас Воклер биринчи ўринни қўлга киритди.

Люксембурглик Энди Шлек етакчилик қилаётган умумий рейтингни эса испаниялик Альберто Контадор ўзгартиришга муваффақ бўлди.

Душанба кuni ўтказилган пойгада Воклер узунлиги 187,5 км.ни ташкил этувчи «Катта ҳалқа» тоғли ҳудудини 4 соату 44 дақиқа ва 51 сонияда босиб ўтди, деб хабар берилди мазкур мусобақа расмий сайтыда. Иккинчи бўлиб марра чизигини италиялик Алессандро Баллан, учинчи бўлиб эса испаниялик Аитор Перес Аррьера кесиб ўтди. Улар франциялик спортчидан умумий кўрсаткичда атиги 1 дақиқаю 20 сония кеч қолишди.

Контадор россиялик пойгачи Денис Меньшов сингари, Воклердан 2 дақиқаю 50 сония ортда қолган пойгачилар гуруҳида пешқадамлик қилди.

ЖО КОУЛ — ЭНДИ «ЛИВЕРПУЛ»ДА

«Рейтер» манбаси тарқатган маълумотларга кўра, Англия терма жамоаси ярим ҳимоячиси, «Челси» клубининг собиқ вакили Жо Коул «Ливерпуль» жамоаси билан 4 йиллик шартнома имзолади.

Ярим ҳимоячи «Ливерпуль»га эркин агент сифатида қабул қилинди. Унинг «аристократлар» билан тузган шартномаси ўтган мавсумда ниҳоясига етганди. Жо Коул мерсисайдликлар жамоаси таркибига Исроил терма жамоасининг амалдаги сардори Йосси Бен-наюн амплуасида ўйнайди.

У профессионал футбол билан 18 ёшдан буён шуғулланиб келади. Даставвал 1999 йили «Вест Хем» клуби таркибига ўз фаолиятини бошлаб, 2003 йили «Челси»га ўтганди. Футболчи Англия терма жамоасида 2002, 2006 ҳамда 2010 йилларда ўтказилган жаҳон чемпионати ва 2004 йилдаги Европа чемпионатида иштирок этган.

ЖАРОҲАТ — ШАҒҚАТСИЗ РАҚИБ

Франциялик теннисчи Гаель Монфис тўпигидан олган жароҳати туфайли ютуқ жамғармаси 450 минг еврони ташкил этувчи Штутгарт турнирининг финал босқичига етиб боролмайдиган бўлди.

Якшанба кuni ўтказилган оғир учрашув француз спортчиси учун «ҳал қилувчи ўйин» бўлди. Унда Гаель испаниялик Альберт Монтаньесга қарши кортта тушди. Испаниялик теннисчи биринчи сетда 6:2 ҳисоби билан ғалаба қозонди, иккинчи сетда эса 2:1 ҳисоби билан Гаель ғалабани ўз фойдасига оғдирганди.

Штутгарт турнири Монтаньес учун ушбу мавсумдаги иккинчи мусобақа бўлса, профессионал фаолиятидаги бешинчи беллашувдир. Бундан аввалроқ, у Португалияда ўтказилган Эшториле турнирида иштирок этиб, финалда швейцариялик Рожер Федерер билан кортта тушганди.

Шаҳина ЖҰРАЕВА тайёрлади.

Тошкент шаҳар Юнусобод туманидаги 51-ихтисослаштирилган умумий ўрта таълим мактаби томонидан 1998 йили Сайёра Рустамовна Холмухамедова номига берилган O'RD 4648409 рақамли аттестат йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

ШОГИРДЛАРИГА ЎРНАК МУРАББИЙ

Юртимизда спортнинг барча турлари кенг оммалашиб бораётган бир пайтда малакали мураббийларга ҳам эҳтиёж ортган. Айниқса, қишлоқ жойларда болалар спортини ривожлантиришга бел боғлаган аёл мураббийларнинг меҳнати янада юксак баҳоланмоқда. Ана шу ўринда, Дилором Абдуллаеванинг ўз қишлоғи болаларига мураббийлик қилишдаги самарали фаолиятини эътироф этмай олоғимиз йўқ.

Болалигидан спортга қизиқиши юқори бўлган Дилором аввал мактабда, сўнг олий ўқув даргоҳида стол тенниси, волейбол бўйича ташкил этилган тўғарак ва мусобақаларда фаол қатнашди. Самарқанд давлат университетини аъло баҳоларга тугатгач, спортдаги кўникмаларини болаларга ўргатиш мақсадида, Хатирчи туманининг чекка қишлоқларидан бирида жой-

лашган 78-мактабда жисмоний тарбия ўқитувчиси сифатида иш бошлади. У болаларга чاقқонлик, эпчиллик сирларини ўргатиш,

Qaror va ijro

уларни мусобақаларга жалб этиш билан бирга, ўзи ҳам ўрناق бўларди.

Масалан, 2007 йили у Наманган вилоятида ўтказилган «Тўмарис» аёллар спорт фестивалида иштирок этиб, махсус сертификат билан тақдирланди. Ўша йили стол тенниси бўйича вилоят мусобақасида ҳам 2-ўринни қўлга киритгани унинг шу пайтгача ортирган тажрибалари натижаси. Д.Абдуллаева 2009 йили «Отам, онам ва мен» оилавий спорт мусобақасида ҳам фаол иштирок

этди. Шунингдек, жорий йилда туман хотин-қизлар ўртасида бўлиб ўтган стол тенниси бўйича мусобақада биринчи ўринга сазовор бўлди. Бугун у мактабда жисмоний тарбиядан дарс бериш билан бир қаторда ўқувчиларни волейбол, стол тенниси тўғаракларига жалб этиб, мунтазам машгулотлар олиб бормоқда.

— Жорий йилда Президентимизнинг «Қишлоқ жойлардаги болалар спорт объектларида банд бўлган аёл спорт устозлари меҳнатини рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори меҳнатимизга берилган юксак баҳо бўлди, — дейди Д.Абдуллаева. — Бундай ғамхўрлик ва эътибор замирида келажак авлоднинг жисмоний ва маънавий етуқлиги мақсади мужассам.

Раъно РАБИМОВА

СПОРТ ФИЛЬМЛАРИ ҒОЛИБИ МИЛАНГА БОРАДИ

Festival

Олимпия шон-шухрати музейида «Кино ва телевидениеда спорт» Тошкент халқаро фестивали бўлиб ўтди. Ушбу тадбир пойтахтимизда бешинчи мартаба ташкиллаштирилди.

— Айтиш керакки, фестивал аслида саралаш босқичларидан бири бўлиб, бу каби тадбирлар яна 14та ҳудуд — Ҳиндистон, Вьетнам, Испания, Италия, Польша, Сербия, Уганда, Эрон, Хитой, Чехия каби мамлакатлар, шунингдек, Россиянинг Қозон ва Липецк шаҳарларида ўтказилади, — дейди «Кино ва телевидениеда спорт» Халқаро федерацияси вице-президенти, Олимпия ўйинларининг кумуш медали соҳиби Собиржон Рўзиев. — Уларда Гран-прига лойиқ топилган фильмлар ҳар йили Миланда бўлиб ўтадиган бутун дунёдаги энг сара спорт кино sanoат махсулотларининг финал босқичига йўлланма олади.

Дастлабки йиллари фестивал учун миллий кино ижодкорлари томонидан асосан спорт, истеъдодли спортчиларга бағишланган архив фильмлари тақдим этилган бўлса, бу галги намойиш дастуридан республикамиздаги спорт мактаблари ҳаёти ва ёшлар иродасини мустаҳкамлашга қаратилган руҳий-ахлоқий тарбия жараё-

«Ўзбекфильм» давлат унитар корхонаси, «Ўзбеккино» Миллий агентлиги ва «Спорт» телеканали қаторида хусусий кино ижодкорлари ҳам ўз меҳнат маҳсулларини намойиш этди. Масалан, «Алфат» студияси «Юксак ғалабалар сари» фильми билан дебют қилди. Илк мартаба Ўзбекистон давлат санъат институтининг «Кино ва телевидениеда режиссура» кафедраси талабалари ҳам ўз ижод намуналари билан иштирок этди.

Халқаро фестивалга тақдим этилган фильмларда мамлакатимизда спорт соҳасига берилаётган эътибор ва жараёнда эришилаётган ютуқлар, амалга оширилаётган вазифалар, уларнинг самараси ҳақида ҳикоя қилинади. Жумладан, 37 серияли бадий сериалнинг қисқартирилган шакли ҳисобланган «Чемпионлик орзуси» фильмида бўлажак чемпионлар тарбияланадиган республикамиздаги спорт мактаблари ҳаёти ва ёшлар иродасини мустаҳкамлашга қаратилган руҳий-ахлоқий тарбия жараё-

ни тасвирланган. «Футбол — менинг ҳаётим» телеочерки эса футбол бўйича кўпчиликка таниш етакчи мутахассис Рустам Акрамов, «Забт этилмаган чўққилар» эркин кураш бўйича Ўзбекистоннинг беш карра чемпиони Улжон Тожимуродова ҳаёти ҳақида сўзлайди.

Шу билан бирга, бадий гимнастика, бокс, шахмат, қилчбозликка бағишланган фильмлар ҳам намойиш этилди. Ўзбекистон Миллий Паролимпия кўмитаси тақдим этган «Матонат» фильми ҳам мутахассислару томошабинларда катта қизиқиш уйғотди. Унда умрини спортга бағишлаган имконияти чекланган инсонларнинг ғалабага бўлган иродаси, ҳаётда қийинчиликлар билан курашишдаги матонати ҳақида сўз юритилади. Қолаверса, Милан фестивали ташкилотчилари томонидан тақдим этилган Россия, Испания, Франция, Канада, Греция, Япония, Туркия, Бельгия кино ижодкорларининг қатор фильмлари ёшларимиз учун ўзига хос маҳорат мактаби вазифасини ўтади.

Фестиваль якунида Гран-при билан биргаликда энг яхши режиссёрлик ва операторлик иши учун

шунингдек, ўзбек спортининг ривожланиши ва тарғиботига қўшган ҳиссаси, болалар ва ўсмирлар спортини яхши ёритгани учун каби номинацияларда ҳам қатор совриндорлар аниқланди. Хусусан, жюри аъзолари Миландаги фестивалда ўзбек кино sanoатини намойиш этиш учун режиссёр Ҳожимурод Валиевнинг «Тулпорларим беэаги» ҳужжатли фильмини энг муносиб деб билиб, уни Гран-прига лойиқ топди. Энг яхши муаллифлик ғояси совринига Людмила Гармаш «Забт этилмаган чўққилар. Улжон» фильми учун муносиб қўрилди. Бехзод Болтаев «Чемпион бўлиш осонми?» номли ижод маҳсули учун энг яхши продюссерлик иши номинациясида тенгсиз топилди. Шу билан бирга, таниқли режиссёр Валерий Погосьяннинг қатор хроника ва ҳужжатли фильмлари алоҳида эътироф этилиб, марҳум ижодкорга «Ўзбекистон спорт тараққиёти ва тарғиботига қўшган ҳиссаси» учун Тошкент халқаро фестивалининг махсус соврини ажратилди.

Наргиза ИБРОХИМОВА, «Ma'rifat» мухбири

«ҚАЛДИРҒОЧ»ДА ИЛК САБОҚЛАР

Жиззах шаҳар халқ таълими бўлимига қаршли «Қалдирғоч» мактабгача таълим муассасаси вилоятдаги намунали таълим-тарбия масканларидан бири. Айни пайтда бу ерда 220 нафар ўғил-қиз тарбияланмоқда. Мазкур муассасада моҳир тарбиячилар болажонлар қалбига йўл топиб, уларнинг мантиқий фикрлашини, интеллектуал қобилиятини ривожлантиришга

Maktabgacha ta'lim muassasalarida

алоҳида эътибор қаратаётир. Бу ерда ташкил этилган рақс, бадий гимнастика, хорижий тиллар тўғарақларида ўғил-қизлар илк сабоқларни ҳам олмоқда. Айниқса, тасвирий санъат тўғарақига қатнашаётган болалар чизган расмларида Ватан манзаралари, ёз мавсуми, мутолаа мавзуларини жонлантириб, тарбиячилар олқишига сазовор бўлмоқдалар.

Суратларда: Жиззах шаҳар халқ таълими бўлимига қаршли «Қалдирғоч» мактабгача таълим муассасаси ҳаётдан лавҳалар акс этган.

Умар РАҲМОНҚУЛОВ (ЎЗА) олган суратлар.

Ma'rifat

ТА'СИС ЕТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ та'лими
вазирлиги, Ўзбекистон Олий
ва о'рта maxsus та'лим
вазирлиги, Ўзбекистон
Та'лим ва fan xodimlari
kasaba uyushmasi
Markaziy Kengashi.

Бosh муharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Тahrir hay'ati: Jumanazar BEK-
NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV,
Xurshid DO'STMUHAMEDOV,
Bahodir JOVLIYEV (bosh muharrirning
birinchi o'rinbosari), Akmal ISLOMOV
(mas'ul kotib), Mahmuda MURZAYEVA,
Elshod NABIYEV, Husan NISHONOV
(bosh muharrir o'rinbosari), Nurlan
USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari,
"Учитель Узбекистана"), Aleksey
CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Уз-
бекистана"), Sa'dulla HAKIMOV

Газета
Ўзбекистон Matbuot
va axborot agentligida
№ 0067 raqam bilan
ro'yxatga olingan.

ИНДЕКС: 149, 150. G-622.
Tirajl 27800.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3.

Navbatchi muharrir:
Hulkar TO'YMANOVA.
Navbatchi:
Sanjar RUSTAMOV.

«Ma'rifat» dan materiallarni ko'chirib boshish tahririyat
ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga yuborilgan
materiallar muallifga qaytarilmaydi.
belgisi ostida reklama materiallari beriladi.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

E-mail: info@marifat.uz
Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib — 233-99-15, umumiy o'rta
va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan,
oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi
— 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti
yangiliklari bo'limi — 236-54-26, ma'naviyat va maktabdan
tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat,
xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58,
reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxda

Dizaynerlar
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

«Sharq» nashriyot-matbaa
aksionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxonalar manzili: «Buyuk Turon»
ko'chasi, 41-uy

Bosishga topshirish
vaqti — 21.00.
Topshirildi — 23.20
ЎЗА якуни — 22.00